NAGELATEN

GEDICHTEN

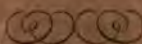
VAN

WILLEM MESSCHERT.

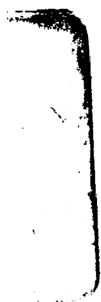
VERZAMELD

DOOR

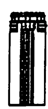
H. TOLLENS, Cz.



HAARLEM,
A. C. KRUSEMAN.
1849.










NAGELATEN GEDICHTEN.

NAGELATEN GEDICHTEN

VAN

Willem Messchert,

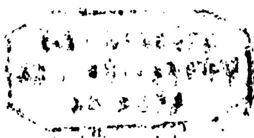
VERZAMELD EN UITGEGEVEN

[illegible]

[illegible]

A. C. KRUSEMAN.

1849.



NAGELATEN GEDICHTEN

VAN

Willem Messchert,

VERZAMELD EN UITGEGEVEN

DOOR

H. TOLLENS Cz.



HAARLEM.

A. C. KRUSEMAN.

1849.

De dichtlievende lezer ontvangt in dezen Bundel alle de nagelaten Gedichten van mijnen vriend WILLEM MESSCHERT, *in zoo verre die namelijk vroeger door hem zelven, hetzij afzonderlijk, hetzij in Mengelwerken of Jaarboekjes, in 't licht gegeven zijn. Menige Albumversjes en gelegenheidstukjes, die zich in mijne handen bevonden, heb ik terug moeten houden, en daaronder vooral zeer fraaije Gedichten, waarmede hij, zoo ten mijnent, als bij dezen en genen onzer gemeenschappelijke vrienden, meermalen een huisselijk feest heeft opgeluisterd.*

Behalve dat soortgelijke stukjes, hoe voortreffelijk anders, voor het algemeen min belangrijk mogten zijn, vond ik geene vrijheid om uit te geven en te verspreiden, wat vroeger niet door den dichter zelven was uitgegeven en verspreid geweest.

Bij de rangschikking dezer Gedichten heb ik den vermoedelijken tijd der vervaardiging tot rigtsnoer genomen. Men zal zien, dat het tijdvak, binnen hetwelk MESSCHERT *de dichtkunst beoefende, of althans openlijk als dichter ten voorschijn trad, van* 1817 *tot* 1825, *en dus slechts over acht jaren loopt; gevolglijk van zijn zesentwintigste tot zijn vierendertigste jaar. Ook de* GOUDEN BRUILOFT *dagteekent van dien tijd. Later nam zijn geest eene andere rigting, ofschoon hij niet ophield de dichtkunst met warmte te beminnen en een voortdurend belang in haren bloei te stellen; gelijk hij de vriendschapsbanden, vroeger door haar tusschen hem en de meeste onzer vaderlandsche zangers aangeknoopt, onverbroken heeft vastgehouden tot aan zijn dood.*

Ik heb een oogenblik in beraad gestaan, welke spelling ik bij den druk van dezen Bundel zou behooren te doen bezigen. In sommige stukjes was, bij den vroegeren druk, die van BILDER-

DIJK, *in anderen die van* SIEGENBEEK *gevolgd. Ik hield eene gelijkvormigheid ten dezen opzigte voor een onvermijdelijk vereischte, en, eene keuze moetende doen, heb ik aan de Siegenbeeksche, als de meest gebruikelijke, de voorkeur gegeven. Ik maakte daarin te mindere zwarigheid, omdat ik het voor den dichter eene vrij onverschillige zaak acht, naar welke spelregelen zijne gezangen worden geschreven, en omdat ik het gevoelen van hen niet deel, die (gelijk ik gelezen heb) vermeenen, dat de spelling der woorden op de innerlijke waarde van letterwerken invloed heeft en dat bepaaldelijk de Siegenbeeksche spelling den stijl benadeelt en ontsiert. Ik beken, dat het mij aan genoegzame scherpzinnigheid ontbreekt, om dien nadeeligen invloed te kunnen opmerken.*

Ik heb overigens niets ter aanprijzing van dezen Bundel hier bij te voegen. De meeste stukjes voeren gewis hunne eigen aanbeveling met zich. Zoo als het echter met elken anderen Bundel Mengeldichten gelegen is, heeft het onvermijdelijk ook met dezen moeten zijn: het eene daarin voorkomend stuk munt kennelijk boven het andere uit. Ik vlei mij nogtans, dat men er niet één Gedicht in aantreffen zal, dat beter onherdrukt ware gebleven,

maar dat men er, daarentegen, velen in zal vinden, die men, als echte kunstjuweeltjes, eene blijvende waarde zal toekennen.

Ten slotte betuig ik, dat de geringe moeite, door mij aan het verzamelen, rangschikken en uitgeven van deze dichterlijke nalatenschap besteed, mij eene aangename taak geweest is en eene hulde, met liefde toegebragt aan de nagedachtenis van mijnen edelen en verdienstelijken vriend.

TOLLENS.

Rijswijk, 30 Januarij 1849.

INHOUD.



DE VELDSLAG VAN WATERLOO.

DOOR DE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VAN FRAAIJE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN IN DEN JARE 1817 MET DE GOUDEN EEREPENNING BEKROOND.

DE VELDSLAG VAN WATERLOO.

Wat aklig onweêr steekt er op
In 't vreeslijk broeijend Zuiên?
Wat siddren dal en heuveltop
Voor de aangedreven buijen?
Het wolkgevaart' groeit uur op uur,
En dreigt in sulfervlam en vuur
Vernielend los te breken.
Europa deinst, van schrik verrast,
En klemt zich aan de altaren vast,
Om 't onheil af te smeeken.

Blaast de Afrikaansche Zuidenwind
Uit brandende woestijnen
Een pestgloed, die geen weêrstand vindt,
Verstikkend bij 't verschijnen?

Jaagt hij van 't ongenaakbaar oord
Het gloeijend zand in golven voort,
Die stuiven tot de wolken?
Versnelt zijn drift, Euroop ter straf,
En voert hij beiden, dood en graf,
Naar de overzeesche volken?

Neen, feller landplaag dreigt Euroop
En lang en foltrend lijden.
Hij keert, die in zijn helsche hoop,
Met de Almagt waagt te strijden:
Hij keert, de balling, van zijn rots;
Zijn heerschzucht tart den bliksem Gods
En 't wraakgeschreeuw van de aarde!
Hij vangt nog eens zijn moordrol aan,
En ademt nieuwe gruweldaân,
Die 't wrokkend hart vergaârde.

Zoo heeft dan 't bloed vergeefs gevloeid,
Het bloed van zoo veel dappren,
Toen de aard', te lang door dwang geboeid,
De vaan der wraak liet wappren;

Toen ze opstoof, juk en band ontsneld,
En tegen 't sporeloos geweld
Heldhaftig zich verzette;
En, moê van d'onverdraagbren hoon,
Met d'omgestorten wereldtroon
De dwinglandij verplette.

Zoo klonk der volken jubelzang
Vergeefs de Vrede tegen,
En hoopte jaren leed en dwang
Vergoed door nieuwen zegen.
Nog naauwlijks heeft zij de aard' betreên,
En wat de menschheid heeft geleên,
Nog naauwlijks doen vergeten,
Of ziet haar heiligdom gesloopt.
De Vrede vlugt, zoo lang gehoopt,
En, ach! zoo kort bezeten!

De Vrede vlugt. — De zon gaat schuil
Een nacht bedekt haar stralen.
De stormwind loeit met naar gehuil,
En schokt de ontstelde dalen.

Neen, 't uur des oogsttijds nadert nooit;
En 't zaad, weldadig neêrgestrooid
Uit rijkgevulden horen,
Bekroont de hoop des landmans niet;
Maar vóór het kiem en wortel schiet,
Verstikt het in de voren.

Wat zegt nu, Neêrland! wat uw vreugd
Bij 't brijzlen van uw kluister?
Wat zegt uw heil, door 's Vorsten deugd
Gevoerd tot hooger luister?
Wat zegt het, dat uw oude naam
Weêr schittert, vrij van smet en blaam?
Gij moet die glorie derven:
Te gruwzaam wisselt heil in nood!
Geen kluister wacht u: neen, de dood,
En martling bij het sterven!

Wat vlecht gij nog den koningsband
Om vorstelijken schedel?
't Vergrimt te meer den dwingeland,
Wat heilig is en edel!

Wat doet ge, o afgebeden Vorst!
Wat zweert gij, met geroerde borst,
Aan Neêrland liefde en trouwe?
o Spruit, uit achtbren stam geteeld!
Gij hebt in Neêrlands vreugd gedeeld,
Gij deelt in Neêrlands rouwe!

Beeft, Volken! handenwringt en klaagt!
De vrijheid pas herboren,
De welvaart, naauwlijks opgedaagd,
De voorspoed gaan verloren!
De dwingland keert! (o God! sta bij!)
Zijn wensch is moord en slavernij;
Vernieling is zijn pogen;
Het heil der volken is zijn smart...
Hij komt! — De wraak brandt in zijn hart,
En bliksemt uit zijne oogen.

Wie is het, die zijn overmoed
Met laffen eerbied huldigt?
Wat schaar biedt hem den welkomstgroet,
Aan vorstenbloed verschuldigd?

't Zijn monsters, die, belust op roof,
Voor regt en pligt en eere doof,
Hem krijg en plondring smeeken;
Die, tot verraad en list gereed,
Om goud zich binden met een eed,
Om goud dien eed verbreken!

Die schaar ontbloot het bloedig staal
Om hem ten troon te heffen.
o God! waar toeft Uw bliksemstraal,
Die 't schuldig hoofd zal treffen?
Hij steekt Europa reeds naar 't hart,
En de aarde is nog niet opgespard,
Om 't ondier in te zwelgen!
Betoon, o God! betoon Uw macht!
Of zal een menschelijke kracht
De kracht der hel verdelgen?

Hij nadert. Hij bestijgt den troon,
Den zetel der Bourbonnen!
Het koningsbloed lijdt smaad en hoon,
Van muiters aangeschonnen.

Hij smet de blanke lelievaan,
En neemt zijn oude krijgsleus aan,
    't Driekleurig vrijheidsteeken.
De dwingland, die Euroop verguist,
Durft, met den moorddolk in de vuist,
    Van vrede en vrijheid spreken!

Hij nadert. — De oorlogsdonder knalt.
    Daar stuift hij Neêrland binnen!
Daar strijdt hij! — Wie hem 't hoofd biedt, valt!
    Zijn strijden is verwinnen.
Neen, Pruissens dappre heldenschaar,
Gehard in 't gruwzaam krijgsgevaar,
    Zal Neêrland niet bevrijden.
Neen, Brunswijk sneuvelt in 't geweer,
En Blucher strijdt met heldeneer,
    Maar wijkt terug in 't strijden.

Vergeefs, Oranje! toont ge uw moed,
    Aan 't hoofd van Neêrlands helden!
Vergeefs, o helden! kleurt uw bloed
    De vaderlandsche velden.

Vergeefs houdt ge aan den Viersprong stand,
En weet één dag den dwingeland
De zegepraal te ontrukken.
Vergeefs! — Geen kracht weêrstaat d'orkaan:
Zijn woede groeit in 't buldren aan,
En eik en ceder bukken

Ja, Nederland! uw sterfuur slaat!
't Is uit; gij moet bezwijken!
Verga met roem, nu gij vergaat!
Steek dammen door en dijken!
Verzink, verstrek der zee ten buit!
't Is beter, door een stout besluit,
't Verschrikt Euroop' verwonderd,
Dan van der volken lijst geschrapt,
Door beulen in het stof vertrapt,
Door roovers uitgeplonderd!

Vlied henen, werelooze schaar!
Wat magt zal u beschermen?
Verlaat en haardstede en altaar:
Geen klagen baat of kermen.

Vlied heen! — De roofzucht vlamt op buit;
De bloeddorst trekt het moordstaal uit;
De wraaklust aâmt verdelgen.
Zij rukken voort! — Geen uitstel meer!
Vliedt henen! Maagden, redt uwe eer,
En, moeders, redt uw telgen!

Vliedt henen. — De Etna braakt een gloed
Van vuur en sulferstralen,
En brandend stroomt de lavavloed
En blaakt de vruchtbre dalen.
Wat blijft ge als vastgeworteld staan,
En staart den breeden vuurstroom aan,
Onzeker waar te vlugten?
De vloed snijdt weg en uitkomst af!
Geen tranen stuiten 't gloeijend graf,
Noch luidgeslaakte zuchten!

Maar neen, maar neen! daar leeft een God,
Hij kan geen kwaad gedogen:
Zijn almagt kent der menschen lot,
En stuurt het uit den hoogen.

De boosheid moge op aarde woên,
Maar de uitkomst zal haar siddren doen,
    En zal Gods wijsheid staven.
De weg van God leidt tot ons best!
Op God blijft onze hoop gevest,
    Op God — en onze braven!

Die staan bij Waterloo geschaard,
    Om 't vaderland te ontzetten,
En vlammen om het blinkend zwaard
    In 's vijands bloed te netten.
Daar staat, van heldenmoed ontbrand,
Bij 't jeugdig heir van Nederland,
    De krijgsmagt van Brittanje:
Daar staat de ervaren legergids,
De dappre Wellington aan 't spits,
    En aan zijn zijde — Oranje!

Daar staan zij tot den strijd gereed,
    Voor 't heilige en voor 't goede.
o God! o Vader! is hun kreet,
    Neem Gij ons in Uw hoede!

Verlost dees strijd ons uit den nood,
Of vinden we in 't gevecht den dood,
    Op U is ons betrouwen!
Ons leven is in Uwe hand.
Wil, God! het dierbaar Vaderland,
    Wil, Vader! dat behouên!

De dwingland hoort het vroom gebed,
    En zweert in 't wrokkend harte
Dat niets het veege Neêrland redt,
    Nu 't eens zijn trotschheid tartte.
Hij roept geen God om bijstand aan,
Hij kan alleen de legers slaan,
    En de aarde alleen regeren.
De dwingland is zijn eigen God,
En durft, door helschen schimp en spot,
    Den Eeuwige braveren!

Zoo toon, Napoleon! uw kracht:
    Wij wachten u ten strijde!
Ruk aan! Al stond de hellemagt
    Verdagvaard aan uw zijde.

Ruk aan! wij haken naar den stond,
Die van den overheerden grond
Uw schandmerk weg zal wisschen.
Wij haken naar dit laatst gevecht!
Ruk aan! Wij strijden voor ons regt:
De Godheid zal beslissen!

De strijd vangt aan. De dood giert rond.
Wat gruwel van verdelgen!
Wat stroom van bloed verkleurt den grond,
Dien de aard' niet in kan zwelgen!
Wat strijders, die het moordtuig trof,
Die, kermend, krimpend in het stof,
Den dood als uitkomst zoeken!
Wat offers van het wangedrogt,
Die, bij den laatsten ademtogt,
Zijn razernij vervloeken!

Als onweêrswolken, zwart gekleurd,
Den dag in nacht hervormen,
En door den rukwind voortgesleurd,
Elkander tegenstormen:

Dan kraakt de donder van rondom,
En doet, door ratelend gebrom,
Het zwoegend aardrijk trillen;
Dan doet de ontgloeide bliksemschicht,
Bij 't slingren van zijn flikkerlicht,
Van angst den sterfling rillen.

Zoo bonzen, op elkaâr gestort,
De breede legermagten;
Zoo buldren, tegen een gehort,
Hun forsche reuzenkrachten.
De donder van het schutgevaart'
Ontzet de lucht en plettert de aard';
De pulverbliksem schittert;
De zwaarden klettren op elkaâr,
Bij 't worstlen van de legerschaar,
Door woede en wraak verbitterd!

Een onverpoosde kogeljagt
Moog' dood en moord verspreiden,
Geen gonzend moordtuig heeft de kracht
Den digten drang te scheiden.

Men strijdt en woedt en doodt en moordt
Door vuur en staal en kogels voort.
Geen lijfsgevaar doet wijken.
De dood is eer: het deinzen blaam!
Men dringt zich op de lijken zaâm,
En sneuvelt op de lijken!

Tot driemaal rent de vijand aan,
Op 't moedig ros gedragen;
Tot driemaal wordt zijn vaart weêrstaan
En de aanval afgeslagen!
Geen moed verflaauwt, geen wraaklust slijt!
De morgen zag den wreeden strijd
Met woede en moord begonnen;
En spade daalt de zon in 't meir,
Maar laat het onverschrokken heir,
Verwinnaar, noch verwonnen!

Daar dreunt nog eens het bloedig veld
Van de aangehitste paarden;
Daar klinkt nog eens het krijgsgeweld
Van de uitgetogen zwaarden;

Daar stuift nog eens het snuivend ros,
Met nieuw vergaarde krachten, los
Op de afgematte scharen!
Mijn God! — Daar wint de vijand grond,
En waar de vlag van Neêrland stond,
Daar schittren de adelaren!

Dat ziet Oranje! — 't Jeugdig bloed
Vliet sneller door zijn aadren.
Verdubbeld bruist zijn heldenmoed,
Het erfdeel van zijn Vaadren.
Op, mannen! roept hij: volgt mijn spoor,
En vliegt de matte benden voor,
En 's vijands drommen tegen:
Op, mannen! — redt het Vaderland!
De roem, daar 't heldenhart voor brandt,
Wordt met gevaar verkregen!

Hij tart de kogels, die om borst
En schedel gonzend zweven.
Bedwing u, al te moedig Vorst!
En spaar uw dierbaar leven!

2

Te laat! Hij is gewond! Te laat!
Moet 's Vorsten hartebloed den Staat
Zijn trouw en eeden staven!...
o Held, die Neêrlands roem verheft!
De kogel, die uw schouder treft,
Dringt diep in 't hart der braven!

De dwingland juicht! — In 't norsch gelaat
Schijnt helsch genot te zweven.
De grijnslach, die zijn vreugd verraadt,
Doet de aard' van afschrik beven.
Een trotsche waan, die de Almagt tart,
Bruist op en kookt in 't heerschziek hart,
Van de overwinning zeker.
Reeds schikt zijn wil het lot der aard'. —
Hou op, tiran! zie hemelwaart,
En ducht een eeuwig Wreker!

Ja, buk voor God, dien gij vergeet!
Zijn schelle donder klatert!
Versmoor den woesten zegekreet,
Die van uw lippen schatert.

Uw gruweldaden schreeuwden luid:
De Godheid spreekt het vonnis uit:
Hoor, monster! hoor Haar spreken!
Het eind genaakt der dwinglandij:
Het heilig wraakuur is nabij
En zij, die 't menschdom wreken!

De wind verstuift de stofkolom,
Die 't rookend slagveld nadert;
En dreigend staat de heldendrom,
Tot uwe straf vergaderd!
't Zijn Pruissen, ijlings opgedaagd,
't Is Bulows magt, die onversaagd,
Het oorlogslot doet wenden;
't Is Blucher, uit den dood gewekt,
't Is Blucher, die uw straf voltrekt,
En neêrstort in uw lenden!

De tijger, in het Lybisch woud,
Door 't jagtgeweer getroffen,
Dreigt nog, wien 't vlammend oog aanschouwt,
Bij 't worstlend nederploffen:

Hij zamelt, brullend, kracht en moed,
En stort zich op den jagerstoet,
Zijn eigen neêrlaag wrekend;
Verschriklijk grijpt zijn klaauw in 't rond,
En gruwzaam is zijn laatste stond
Met menschenbloed geteekend.

Zoo blaakt des dwinglands woede fel,
Door 't dreigend leed ontglommen;
En voorwaarts drijft zijn woest bevel
De digtgepakte drommen.
Zij gaan op moord en slagting uit;
Zij plettren, wat hun aanval stuit;
De rijen zijn gebroken.
't Gewoel, 't gedrang, 't gejammer groeit,
En 't bloed van duizend braven vloeit,
Maar 't vloeit niet ongewroken.

Neen! eenslags treft een bange schrik
Des dwinglands vloekgenooten:
Zij zien zich ieder oogenblik
In enger kring besloten!

De nederlaag is niet te ontgaan.
De legers stroomen op hen aan,
Als losgebarsten vloeden :
Vertwijflend heffen zij 't geweer
En strijden om geen zege meer,
Maar om zich 't lijf te hoeden.

Toen, zegt men, heeft de dwingeland
Den Engel Gods zien zweven,
Die 't vlammend wraakzwaard in de hand
Hield dreigend opgeheven;
Toen heeft het heilige gebod:
„Zwicht, stervling! voor de magt van God!"
Gedonderd in zijne ooren;
Toen heeft hij 't scheemrend oog gewend,
En siddrend heeft hij God erkend,
Te roekloos afgezworen!

De schrik, de wroeging zweept hem voort;
De doodsangst leent hem vleuglen:
Hij vlugt van 't bloedig oorlogsoord,
Met losgelaten teuglen!

Hij kiest voor 't sterven schande en smaad;
De vloek van 't heir, dat hij verlaat,
Barst los in luide kreten!
Vlugt, dwingland! knarstand bij uw val,
En zij uw naam door 't wijd heelal,
Geschandvlekt — neen, vergeten!

Triomf, triomf! — Het roofgespuis,
Van alle zij besprongen,
Bezwijkt, bij 't vreeslijk krijgsgedruisch,
Verpletterd en verdrongen.
Het stuift uit een, zwerft bandloos rond,
En tracht, op eigen gruwelgrond,
Het lijfsgevaar te ontschuilen:
Vergeefs! — De jager volgt het wild,
En, de ijzren jagtspriet, dien hij drilt,
Bestookt het in zijn kuilen!

Triomf! triomf! — De springvloed klom
Met opgeruide golven,
En hield het bloeijend veld alom,
In de open zee bedolven;

De landman gilde luid en naar:
Gezucht en jamrend rouwmisbaar
Rees op uit schreijende oorden:
De landwind blaast, het springtij rust,
De holle vloed verlaat de kust,
En krimpt zich in zijn boorden.

Triomf! triomf! doorklinkt de lucht,
Bij 't rustloos voorwaarts jagen;
En sneller is des vijands vlugt,
Door meerder schriks geslagen.
Het vreugdgeschal rolt schaatrend voort;
En, weêrgekaatst van oord tot oord,
Door duizenden van tongen,
Wordt de ongehoorde zegepraal,
In ieder land, in elke taal,
Met lof en lied bezongen!

Triomf! — De krijg heeft uitgewoed,
En zinkt in d'afgrond neder!
De Vrede keert, met hemelgloed,
Uit hooger kringen weder.

Zij draagt de olijftak in de hand,
En brengt dat dierbaar onderpand
Terug uit 's Hemels zalen;
En drijft, van allen aangebeên,
Op gouden wiek, langs de aarde heên,
Gereed om neêr te dalen.

Juicht, Volken, door haar blik bestraald,
Bemoedigd door haar wenken!
Het welkom, welkom, klink' herhaald!
Zij zal u zegen schenken!
Ja, de aarde toeft een zalig lot!
Verkwikt door 't lang begeerd genot
Van hare gunstbewijzen!
Juicht, Volken! laat, in vreugde ontvonkt,
Hoe dieper ge eens in 't wee verzonkt,
Te hooger 't loflied rijzen!

Juich, Neêrland! juich! verlost van vrees,
Van angst en schrik ontheven!
Het onweêr, dat in 't Zuiden rees,
Is uit elkaâr gedreven!

Juich, Neêrland! juich! — Gij zijt gered!
De donder liet u onverplet,
De bliksem onverslagen!
De zon schijnt vrolijk, als zij plag,
En schenkt een blijden lentedag,
Na storm en onweêrvlagen!

De Godheid heeft dat heil gesticht!
Zij doet de ramp verdwijnen,
En, in het helder vergezigt,
Nog voller zegen schijnen!
De Godheid zag het menschdom aan;
Zij wilde 't onregt doen vergaan,
En Nederland bewaren!
Dat denkbeeld dringt de harten door,
En 't Godgewijde tempelkoor
Omvat de dankbre scharen!

Ja, God alleen behoort de dank!
De dank behoort den Heere!
De menschheid stem' een jubelklank,
En juiche, God ter eere!

Hem rijz' van 't heilig dankaltaar
De wierook der geredde schaar,
    De lofzang der aanbiddren!
Hem komt de glorie, Hem alleen!
Zijne almagt heeft den strijd gestreên,
    En d'overmoed doen siddren!

Zie neêr, o God! — Heel de aarde buigt:
    Zie neêr met welgevallen!
Zie neêr! — De rei der volken juicht,
    En Neêrland meer dan allen!
Neem aan, neem aan dien dank en lof!
En, bij zoo ruim een dankenstof,
    o God! nog ééne bede!
Snoer, met een onverbreekbren band,
Oranje zaam en Nederland,
    En schenk aan 't aardrijk vrede!



BIJ DE GEBOORTE VAN DEN ERFPRINS VAN ORANJE.

Het jubel van den Vorst is 't jubel van den Staat.
TOLLENS.

Stort uit de vreugd in luide klanken!
't Is tijd, 't is tijd om God te danken:
  Heel Neêrland kniel' om 't outer heen!
God schonk, ons Vaderland genegen,
Aan Vorst en Volk den rijksten zegen,
  Door Vorst en Volk hem afgebeên!

Toen liefde heldenmoed beloonde,
En Annaas hand met myrthen kroonde
  Het hoofd, omhuld met lauwervlecht,
Toen steeg, bij 't vrolijk feestgewemel,
Een ongeveinsde beê ten hemel:
  o God! schenk zegen aan hun echt!

Maar grooter gunst vroeg aller bede,
Toen Anna Willems zij bekleedde,
En Neêrland Anna 't welkom bood:
Toen 't kwijnend oog haar hoop vermeldde,
En 't bleek gelaat het heil voorspelde,
Dat lag besloten in haar schoot.

Toen sloeg, van één gevoel bewogen,
Naar de Oppermagt de vochtige oogen
De digte kring, om haar geschaard,
En bad: o God! wees Gij haar hoeder;
En noem' een Vorstenzoon haar Moeder,
Een Zoon, de deugd der Oudren waard!

De Godheid hoorde Neêrland bidden:
Haar geest zweeft wakend in ons midden:
De beê van Neêrland is verhoord!
Oranje kust, in vreugd verloren,
Een Zoon, uit Annaas schoot geboren!
Zoo duurt het dierbaar Stamhuis voort

't Is tijd, 't is tijd om feest te vieren!
Laat vlaggen van de stengen zwieren,
En wappren van de torenspits!
Ja, 't heilig uur zij luid geprezen:
Oranjes spruit zal Neêrland wezen,
Wat de Eerste Willem Neêrland is!

Nog liet de onzekere gedachte,
Wat lot hun kindren eens verwachtte,
Het heil der oudren onvolmaakt.
Verbant de zorg! Juicht luid, o Belgen!
Dit vrolijk feestuur schenkt uw telgen
Een Vorst, die eens hun lot bewaakt.

Neen, niemand zou der zonne luister
Verheffen, als een eeuwig duister
Haar neêrgedaalden gloed verving;
Als, eenmaal in de kim verdwenen,
Haar glans, voor altijd uitgeschenen,
In d'afgrond van het meir verging:

Maar vrolijk mag men 't zonlicht prijzen,
Dat even schittrend zal herrijzen,
Als 't rood en gloeijend de aard verlaat;
Dat met vernieuwden glans zal pralen,
Nu de avond, bij het nederdalen,
Reeds zwanger van den morgen gaat.

Zoo, Neêrland! moogt gij 't heil genieten,
Dat met geen dagen weg zal vlieten,
Dat met geen jaren zal vergaan,
Dat door geen eeuwen wordt verslonden,
Maar, aan Oranjes stam verbonden,
Blijft met Oranjes stam bestaan!

't Is tijd, 't is tijd om God te looven!
Stijg, Neêrland! stijg uw dank naar boven,
Bij 't wiegje van Oranjes spruit,
Het vreugdgezang zij aangeheven!
Het heil duurt voort, dat wij beleven,
En strekt zich tot het nakroost uit.

Dat heil? — Neen, eindloos rijker zegen
Wordt onder uw gebied verkregen,
ô Koning van ons nageslacht!
Uw zetel zal de landzaat schoren,
Die, onder Nassaus staf geboren,
Alleen van Nassau heil verwacht.

Dan is het laag gebroed vergeten,
Dat, bij den galm der oproerkreten,
Uit duistre holen opgedaagd,
Eens Nassau vloekte en Nassau weerde,
En, na Gods hand het onregt keerde,
Met weerzin Nassaus grootheid draagt:

Dat, huichlend bij een eedlen Koning,
Wiens argelooze gunstbetooning
Het schuldig hart met wrevel vult,
Naar eigen grootheid voort blijft streven;
Zich de eer van 's Vorsten deugd durft geven,
Den Vorst durft lastren met zijn schuld.

Dan is heel Nederland eendragtig,
Geen oude vete meer indachtig,
Die 't Zuiden nog van 't Noorden scheidt;
En allen, eenig van gemoedren,
Zijn vrienden, zijn beminde broedren,
Wier lot de hand ééns Vaders leidt.

De boom, dien wij in Neêrlands streken
Door Eersten Willem op zien kweeken
En door zijn zorgen zien bewaard;
Dien Tweede Willem zal zien bloeijen,
Zal tot zijn vollen wasdom groeijen,
Als Derde Willem 't Rijk aanvaardt.

't Is tijd, 't is tijd om God te prijzen!
Laat juichend nu de lofzang rijzen,
Hem, die in gunst aan Neêrland denkt;
Die door geen tijd ons heil laat krenken! —
o God! wil dankbre harten schenken
Aan 't nakroost, dat Ge Uw zegen schenkt!

1817.



DE RIJKE EN DE ARME MAN.

De rijke braste in overdaad,
En de arme had geen brood;
De rijke vierde lust en luim,
Maar schonk den arme korst noch kruim,
En dacht niet aan zijn nood.

De rijke woonde in 't hoog paleis,
Van marmer opgebouwd;
Zijn zalen waren groot en schoon,
En spreidden pracht en praal ten toon,
En schitterden van goud.

Maar de arme had noch huis noch haard,
En legerde op de straat,
Of zocht, in 't open voorportaal,
Bescherming voor den zonnestraal,
En vond ér schimp en smaad.

De rijke lag op 't zachte dons
Wellustig neêrgestrekt,
En droomde van genoten lust,
Door snarenspel in slaap gesust,
Voor nieuw genot gewekt.

Maar de arme voelde ziekte en pijn
Door de afgematte leên.
De slaap genas zijn lijden niet;
De honger kreet zijn avondlied;
Zijn rustplaats was een steen.

De rijke had een kostbren dos,
En lijnwaad fijn als rag;
Hij droeg een purper bovenkleed,
Met goudgestikten rand verbreed,
Verwisseld iedren dag.

Maar de arme sloeg om 't kranke lijf
Zijn eenigste gewaad:
Een pij, verschoten en verkleurd,
Een kleed, versleten en verscheurd,
Dat naauw' ter dekking baat.

De rijke schreef, met trotschen zin,
Als de arme bijstand bad,
Zijn lijden toe aan zonde en schuld,
En sprak: Zoo wordt de wet vervuld,
Die gij te snood vertradt.

Maar de arme, van geen schuld bewust,
Verhief zich in zijn smart:
Neen, neen, mijn lijden is geen straf,
Nu God zoo groot een zegen gaf
Aan zoo verstokt een hart!

Daar woelde op eens het hofgezin,
En draafde in gang en zaal;
Daar klonk het vrolijk door de stad:
De rijke won een nieuwen schat,
En gaf een prachtig maal.

Daar kwam, wie rang en rijkdom had,
Genoodigd tot het feest;
En zag zijn zwier, en prees zijn smaak,
En dartelde in het dischvermaak
Met opgeruimden geest.

Daar vloeide en gloeide de oude wijn
In schalen, rijk van pracht:
Men roemde en prees den gastheer hoog,
En menig' stond de nijd in 't oog,
Als hij den feestdronk bragt.

Daar rookte, in zilver opgedischt,
Met specerij gekruid,
Het heerlijk gastmaal, duur van prijs;
De geur van de uitgezochte spijs
Drong zaal en hofmuur uit.

Toen lag daar de arme zonder brood,
En hongerde aan de poort;
Toen leed hij dubbel al zijn leed;
Toen slaakte hij, met luiden kreet,
Zijn zuchten, lang gesmoord.

„ Wie klaagt en kermt daar op de straat?
„ Wie stoort daar onze vreugd?
„ Komt, luistert naar dien wanklank niet,
„ Maar," sprak de rijke, „stemt een lied,
„ Dat ziel en zin verheugt."

Ja, ja, weêrklonk het, hem ten lof,
Die ons zijn schatten spilt!
Ja, hem ter eer' klink' ons gezang,
En prijz' den gastheer luid en lang,
Zoo rijk en goed en mild.

Maar de arme hief een hooger toon
Dan 't luide vreugdgeschal.
Ach! kreet hij, ach! ik vraag niet veel:
Maar zij mijn afgebeden deel
Wat van uw tafel vall'!

„ Wie klaagt daar weêr, en kermt daar luid
„ En tergt weêr ons gehoor?
„ Verdooft dien kreet! Trompetten, blaast,
„ En," sprak de rijke, „ruischt en raast!
„ Dat niets de vreugd verstoor'!"

En de arme zweeg, en boog het hoofd:
Die taal was hem te wreed.
o Hemel! bad hij, geef geduld,
En, is mijn lijden niet vervuld,
Geef krachten naar het leed!

Daar snoof de jagthond hem voorbij,
Die aan zijn voedsel knaagt:
Dat was den armen man te veel;
De jagthond had een ruimer deel,
Dan de arme had gevraagd.

Hij hief nog eens — nog eens zijn klagt,
Die in den gorgel beeft:
Laat klinken, sprak hij, 't vreugdelied,
Maar weiger mij het voedsel niet,
Dat gij den honden geeft.

„ Wie klaagt en schimpt op onze vreugd,
„ En tergt onze ooren weêr?
„ Grijpt aan den arme, die daar krijt,
En," sprak de rijke, „ sleept en smijt
„ Hem op den mesthoop neêr!"

Daar lag toen de arme zonder brood,
Mishandeld streng en straf,
En bad, geduldig en gedwee:
Zij hier, het is mijn laatste beê,
Mijn doodbed en mijn graf.

En de Engel daalde van omhoog,
En look hem de oogen digt.
Het kranke ligchaam werd tot stof;
De geest voer op naar 't hemelhof,
En juicht in 't eeuwig licht.

De rijke braste en zwelgde voort,
Naar luim en lust gebood;
En vierde, zonder schrik en schroom,
Aan wil en wensch den ruimen toom,
En dacht niet aan den dood.

Maar, ongebeên en ongewacht,
Verscheen het doodlijk uur:
Gebalsemd werd het broze lijk;
De geest zonk neêr in 't hellerijk,
En knerst in 't eeuwig vuur.

Daar hief hij, door de vlammen heen,
Het oog naar hooger kring,
En zag den arme, diep versmaad,
Verheerlijkt in het lichtgewaad,
Als blijden hemelling.

Toen greep de wroeging hem in 't hart:
Hij sloeg zich op de borst;
Vergeld mij, bad hij, kwaad met goed,
En zend me een laafdronk in deez' gloed,
Ter lessching van mijn dorst.

Dat griefde de arme: maar vergeefs!
De wroeging kwam te laat.
Nooit sluit de onpeilbre kloof zich digt,
Die tusschen hel en hemel ligt,
En 't goede scheidt van 't kwaad.

1819.



DE DOOFSTOMME.

Kind, wat wil die doffe blik,
Smeekend op mijn oog geslagen?
Kind, gij treft mijn ziel met schrik!
Droeve, schroom niet troost te vragen! —
Maar ik zie uw rampspoed door:
Neen, daar is geen redding voor.

Kind, ter kwader uur geboren,
Door natuur zoo droef misdeeld!
Ach, uw zintuig is vereelt:
Nimmer, nimmer kunt gij hooren;
En de tong ontzegt haar taak —
Kan zich aan geen klanken wennen,
Die het oor u niet doet kennen!
Ach, gij mist gehoor en spraak.

Kind, verdient het naam van leven,
Dat onzalige bestaan,
Dat tot smart u is gegeven,
En met dubble ramp belaân!
Ach, de wereld is u duister,
En uw ziel is donkre nacht!
Nooit ontvonkt er licht en luister,
Nooit ontwikkelt zich haar kracht!
Ja, gij ziet de menschen woelen,
Maar gij kunt hun vreugd niet voelen,
En hun wenschen niet verstaan;
Maar de menschen zijn u droomen,
Die gij doelloos op ziet komen,
Die gij doelloos ziet vergaan.
Ja, gij ziet de schepping pralen,
En de schitterende stralen,
Die het gouden zonlicht schiet:
Maar gij kunt haar schoon niet schatten,
Orde noch verband bevatten;
Maar Gods liefde ziet gij niet!
Kind, gij mist des menschen waarde,
Schoon de vorm van mensch u sier'.
Minder zegen schenkt u de aarde,
Minder dan aan 't reedloos dier.

Ieder dier heeft zijns gelijken,
  Die het aankleeft en verstaat,
Die het zijn gevoel laat blijken,
  Zijn verrukking deelen laat;
Ieder dier mag vreugd omzweven,
  In den kring, aan hem bestemd:
Gij hebt niets dan plantenleven,
  Allen en uzelven vremd! —

Moeder, die uw kind hoort schreijen,
  En van weedom krimpen ziet!
Staak uw kozen, staak uw vleijen:
  Ach, uw kind verstaat u niet.
Neen, gij moogt geen vreugde zaamlen,
  Voor uw zorgen prijs noch loon,
  Als gij uwen lieven zoon
De eerste toonen uit hoort staamlen;
  Neen, gij hoort, en 't scheurt uw hart!
(Waarom stierf het wicht niet jonger?)
Slechts het huilen van den honger
  En het gillen van de smart!

Moeder, laat uw tranen vloeijen!
Ja, uw lot is eindloos wreed!
Laat zij uwe wang besproeijen,
En getuigen van uw leed!
Maar bedenk, in 't angstig kermen,
Dat Gods magt zich kan ontfermen:
Zoek bij Hem, bij Hem uw troost.
Laat uw leed, uw tranen spreken:
Zijne liefde hoort het smeeken
Van een moeder voor haar kroost.

God beveelt en 't arme kind
Vindt een edel menschenvrind,
Die zijn geest, hoe digt omwikkeld,
Van zijn engen band ontslaat,
En, tot werkzaamheid geprikkeld,
Opvoert uit zijn dierschen staat.
't Oog is oor voor zijne wenken;
't Kind leert zien, bevatten, denken:
't Voelt zich mensch! — Zijn vochtig oog
Heft zich dankbaar naar omhoog.

Met de schrijfstift leert hij spreken,
Schoon de tong blijft vastgeboeid;
En hij meldt in schrift en teeken
Wat er in zijn boezem gloeit.
Moet ik, zegt hij, vreugde derven,
Vreugde, die een ander heeft,
Ach, ik mogt zoo veel verwerven,
Dat mij heil en vreugde geeft.
Ja, ik ken en acht mijn hoeder;
Ja, ik ken en min mijn moeder;
Ja, ik ken en kniel voor God!
'k Ben te vreden in mijn lot!

o Nu rijzen blijde klanken
Uit het moederhart omhoog!
Zij mag nu, met vonklend oog,
Voor en met haar liefling danken!
o De hemel juicht van vreugd,
Nu, in de ongemeten weelde,
Die Gods hand der schepping deelde,
Zich een wezen meer verheugt.

1819.



ICARUS.

Daar was voorheen een slimme vent,
Gelijk de bonte hond bekend
En om zijn kunst geprezen.
„Hier woont de groote Daedalus,
Mechanicus en Physicus"
Stond op zijn deur te lezen.

Hij was van alle markten klaar,
Zoo timmerman als metselaar,
Zoo smid als slotenmaker.
De scheepsbouw kon hij op een prik;
En Zondags was hij elk een schrik
Als dammer of als schaker.

Hij maakte wonder fraai en net
En met een koninklijk brevet
De troep van houten beelden,
Die, toegeschaterd luid en schel,
In 't wijdberoemd Vierkroonenspel
Voor 't volk komedie speelden.

Al leefde hij hier ver van daan,
Een tweede is nog niet opgestaan,
Dat zeg ik zonder liegen,
Die zoo veel rare kunsten doet;
Want, waar een ander loopen moet,
Daar, vrienden, kon hij vliegen.

Vorst Minos had hem aanbesteed,
Om in een maand te zijn gereed,
Een doolhof vol met boomen;
Naar 't Leydsche voorbeeld zaamgesteld,
Maar kleinder; en voor weinig geld
Had hij het aangenomen.

Het werk was af. Men vond het krek
Voldoende aan voetmaat en bestek;
Geen enkle bogt mankeerde.
De hofstoet liep langs boom en heg,
En wist in 't einde weg noch steg:
Maar Minos chicaneerde.

Hij zag wel graag een mooi gebouw,
Maar nu hij aan 't betalen zou,
Nu had hij booze ranken.
Hij knorde en keef in kwade luim,
En vond in 't eind een groot verzuim
In 't verwen van de banken.

De nijvre Daedalus werd kwaad,
En schold, zoo als dat veeltijds gaat —
Maar scheldt eens op de grooten!
De rekening werd nooit voldaan,
En Daedalus, om kort te gaan,
In 't doolhof opgesloten.

Dat viel in 't eerst hem bang en zwaar.
Hij sloeg zijn handen in het hair;
Zijn kapsel werd geschonden.
Maar, altijd slim en altijd loos,
Bedacht hij zich een korte poos,
En sprak: het is gevonden!

Hij bad den Vorst een kort gehoor,
En Minos trad nog vloekend voor:
Wat durft gij mij te vragen? —
Ach, beste Koning, heb geduld!
'k Verdien om mijn tiendubble schuld
Tiendubble straf te dragen.

Ik weet, genade is mij ontzeid,
Maar schenk me, o Vorst, wat bezigheid,
Om mij te diverteren. —
Vraag op dan, booswicht, maar hou maat. —
Ach, beste Koning, wees niet kwaad:
Ik vraag wat was en veren.

Fiat, zeî Minos: toegestaan!
Daar worde aan zijn verzoek voldaan,
Maar specie in betaling! —
Nu, Daedalus had geld op zak,
En kreeg het was, zoo dra hij sprak,
De veren zonder draling.

Dat 's raar, Papa! zeî Icarus.
(Zoo was de zoon van Daedalus,
Een flinke borst, geheeten,
Die met hem meêgescholden had,
En met hem opgesloten zat —
Dit had ik haast vergeten!)

Dat 's raar, Papa! — Wat gaat gij doen?
Wat kunt gij, bid ik, met fatsoen
Van was en veren maken? —
Zwijg, domme jongen, hou den mond,
En zie maar toe, hoe ik terstond
Zal uit den doolhof raken.

Toen greep hij fluks een arendsschacht,
En zocht de pennen, zwaarst van kracht,
En lag ze de een naast de ander.
Toen kneedde hij het harde was
Om schacht bij schacht, en voegde ras
De punten aan elkander.

Toen nam hij veren, ligt van last,
En kleefde ze aan den wasklomp vast,
En hield niet op van werken.
Maar Icarus keek vreemd in 't rond
Met open oog en open mond,
En sprak: Papa maakt vlerken.

En Daedalus had binnen 't uur,
Want hij was driftig van natuur,
Reeds twee paar vlerken vaardig,
Veel grooter dan een arendswiek. —
Papa, dat zag nog nooit een Griek,
Sprak Icarus: 't is aardig.

Nu werd het laatste was gekneed,
Waarmeê het vliegtuig, groot en breed,
Aan voet en schouder kleefde;
En, met een schaatrend vreugdgeluid,
Sloeg Daedalus de vlerken uit,
En klapte en vloog en zweefde.

Hij zweefde, zonder schrik of schroom,
Nog hooger dan de hoogste boom,
En roeide met zijn pennen,
En steeg langs trans en toren heen,
En stiet den weerhaan met zijn teen,
En — was niet meer te kennen.

Papa, dat 's valsch — waar vliegt gij heen?
Sprak Icarus: 'k blijf niet alleen:
Ik zal het ook proberen. —
En uit Papaas provisiekas
Nam hij een vollen schotel was,
Een volle mand met veren.

Hij had weldra, met moeite en zweet,
Zijn twee paar wieken ook gereed,
En stevig vastgestreken;
En, met een vogelsnelle vlugt,
Was hij in vrije, hooge lucht,
Den doolhof ver ontweken.

Toen zag hij Koning Minos staan:
Wel, riep hij, deugniet, zie me eens aan!
En liet zijn oude sloffen
Al vliegend glippen van den voet,
En lijnregt op des Konings hoed
Van boven neder ploffen.

Vorst Minos keek maar gansch niet lief.
Houdt, rakkers, riep hij, houdt den dief!
Maar 't kon den Vorst niet baten.
De weg door 't luchtig element
Was aan de dienders niet bekend;
Daar vlogen geen soldaten.

En Icarus dreef lagchend rond,
En zag beneden op den grond
De dorpen, vlekken, steden,
En mensch en dier; — en keek van de aard
Een goede kennis hemelwaart,
Hij knikte naar beneden.

Nu vloog hij hoog, en dan weêr laag;
Nu vloog hij snel, dan vloog hij traag,
Naar luim en welbehagen;
En vliegend vond hij 't meeste pret,
Wanneer de menschen heel ontzet
Den vreemden vogel zagen.

Kijk, riep een knaap, daar vliegt een mees,
Terwijl hij snel naar boven wees:
Die moest mij vader brengen!
Ach, moeder, had ik bij geluk,
Eens zulk een vogel op de kruk,
Hij vloog wel zeven strengen!

Dan riep een ander: zulk een beest
Is hier te land nog nooit geweest:
    Dat moest Van Aken vangen;
En als een wonder, nooit bekend,
Doen prijken in zijn kermistent,
    In koopren kooi gehangen.

Maar Icarus vloog op en neêr,
En zag naar aard noch menschen meer,
    En steeg al hoog en hooger.
Ik zie eens even, hoe 't daar gaat:
Zoo dacht hij: 't is welligt geen kwaad;
    Hoe hooger toch, hoe drooger.

Zoo klom hij wel een halven dag,
En toen hij naar beneden zag,
    Waar was toen de aard' gebleven?
Hij zocht en zag ter naauwernood
Haar, als een rammenas zoo groot,
    Door 't wijde luchtruim zweven.

En naast hem was de bleeke maan;
Daar bleef hij echter ver van daan:
    Hij was bevreesd voor koude.
Hij keek eens naar de fraaiste ster,
En koos er een, die hij van ver
    Nabij de zon aanschouwde.

Daar vloog hij henen, steil omhoog,
Maar hield de hand voor 't scheemrend oog,
    Half blind van 't zongeflikker;
En zag knipoogend naar beneên
Van waar hij kwam, en de aarde scheen
    Niet grooter dan een knikker.

Vaarwel, zoo riep hij, nietig nest!
Vaarwel, ik zie u voor het lest:
    'k Ga in een ster logeren!
En vloog al zingend: hopsasa,
Een vogelvanger ben ik, ja!
    En klapte met zijn veren.

En digt bij d'eindpaal van zijn togt,
Voelt hij op eens een druppel vocht,
Die afglijdt langs zijn schouder:
Wel weêrgaas, denkt hij, 't is hier heet:
Ik vlieg mij zelven reeds in 't zweet;
Beneden was het kouder.

Maar hoe, daar voel ik weêr een spat;
Mijn linkervoorwiek wordt zoo nat,
Mijn regter wil niet droogen.
Heeft hier de zon zoo fel een gloed,
Die 't was tot water smelten doet?
Ben ik te hoog gevlogen?

o Ja! o ja! het is te laat! —
Hij roept om hulp, hij schreeuwt om raad;
Daar is geen hulp te vinden.
Zijn wieken hangen scheef en schots,
De laatste veren smelten los,
En stuiven met de winden.

Hij draait en zwaait, en wendt en rolt,
En rolt nog eens, en suizebolt,
    En wentelt naar beneden,
En stort in zee. — 't Was helder dag,
Zoo dat een elk hem vallen zag,
    In dorpen en in steden.

Ovidius beschrijft het feit;
En wie er ook iets tegen zeit,
    Hij zal er niet om liegen. —
Zoo sneuvelde Icarus. — Helaas!
Daar is op aard' zoo menig dwaas,
    Die al te hoog wil vliegen.

1820.



LIJDEN.

Benijdbaar, wien het mag gebeuren,
Met stillen weemoed in het hart,
Om onverdiende ramp te treuren,
En door geen schuld verzwaarde smart;
Wie hopend mag ten hemel schouwen,
Wanneer het nachtfloers de aarde omhult,
En aan de sterren mag vertrouwen
Den weedom, die zijn ziel vervult.

Hij draagt alleen den last van 't lijden,
Terwijl de wereld hem vergeet;
Hij moet alleen de smart bestrijden
Geen vriendenhart beklaagt zijn leed.
Alleen de sterren aan den hemel
Zijn deelgenooten van zijn smart...
Maar uit haar tintelend gewemel,
Daalt hoop en troost in 't lijdend hart.

Zij, vonken van onzigtbren luister,
Zij, sprankels van verborgen licht,
Zijn heldre baken in het duister,
Waar 't schreijend oog zich henen rigt.
Zij, aan het eeuwig licht ontstoken,
Weêrkaatsen in 't beklemd gemoed,
In 't hart, door ramp bij ramp gebroken,
Den heilgen oorsprong van haar gloed.

De droeve, door haar glans beschenen,
Zoekt uitkomst langs haar heldre baan;
Nu suist het windjen om hem henen,
En ritselt zachtkens in de blaân.
Hij waant een stem uit hooger streken,
Een zegenrijk orakelwoord
In 't windgeruisch te hooren spreken,
Dat in zijn borst de hoop ontgloort:

Een stem, die 't leed hem doet verachten,
Waar de aard' zijn boezem meê beklemt;
En hijgend naar een heil doet smachten,
In hooger kring voor hem bestemd.

De kalmte glijdt zijn boezem binnen,
Door leed noch lijden meer ontroerd;
Hij leert het lijden zelfs beminnen,
Dat hem den hemel nader voert.

Die wellust is voor hém verloren,
Die, als de smart zijn boezem treft,
Als rampen hem de ziel doorboren,
Geen reinen blik naar boven heft.
Vergeefs in duisternis ontscholen
Het oog der menschen, dat hij ducht:
Een slang ligt in zijn borst verholen,
Wier beet hij in geen nacht ontvlugt.

Hij ziet met schrik de wolken wijken,
Wanneer de maan, in zachten glans,
En duizend sterren vonklend prijken
En schittren aan den hemeltrans.
Hem zijn de sterren, die daar zweven,
Hem letters, daar zijn oog in leest,
Met onverdoofbren gloed geschreven,
Den naam der Godheid, die hij vreest.

Hij wijkt. — De wind ruischt door de bladen,
Een huivring rilt zijn boezem door.
Hij beeft; hij acht zijn schuld verraden;
Een geestenstem dringt hem in 't oor:
„Waar zoudt gij troost in 't lijden zoeken,
„Gij, die den hemel voor u sloot."
Het lijden doet hem 't leven vloeken,
En siddren voor d'aanstaanden dood.

Benijdbaar, wien het mag gebeuren
Met stillen weemoed in het hart,
Om onverdiende ramp te treuren,
En door geen schuld verzwaarde smart.
Hem streelt een kalmte 't hart van binnen,
Van woeste driften niet beroerd;
Hij leert het lijden zelfs beminnen,
Dat hem den hemel nader voert.

1820.



DE WATERSNOOD.

(UITGEGEVEN TEN VOORDEELE VAN DE ONGELUKKIG GEWORDENEN BIJ DE OVERSTROOMING IN JANUARIJ 1820.)

DE WATERSNOOD.

Neen, 'k zing geen vreemde ramp uit vergelegen streken,
Geen lang verleden leed uit d'afgeloopen tijd;
Geen half versierde daad, 't geheugen schier ontweken,
Geen ijdlen fabelvond is mijn gezang gewijd.
Neen, wat het oog kan zien, en wat het oor kan hooren;
Neen, wat het vaderland nog op deez' stond beschreit;
Het hart verplettrend leed ons land, ons zelv', beschoren,
Dat zing ik, huivrend bij 't besef der ijslijkheid.
't Is waarheid mijn gezang, geen logen, geen verdichting;
't Is waarheid, schriklijk waar! — God! mogt het logen zijn!
Maar neen, geen twijfling geeft hier 't bang gemoed verligting:
Het rouwverhaal is waar, schoon 't overdreven schijn'.
De streken zijn te na, die ons het jammer melden;
De noodkreet rijst te hoog, en luider keer op keer.

Dien kreet heft Gelderland uit overstroomde velden,
En Holland kaatst hem uit verdronken beemden weêr.
Die kreet, uit duizenden van bange rouwmisbaren
En noodgeluiden, tot één wanklank zaamgevloeid,
Krijscht door de steden rond; hij schokt ons hart en âren,
En drijft ons aan ter hulp, van broedermin doorgloeid.
Het aaklig windgehuil, 't verdoovend ijsschotskraken,
Het buldren van den storm, 't geklots van baar op baar,
Het plassen van den vloed op ingezonken daken,
Het angstig klokgeklep, 't ruischt alles door elkaâr.
Het schor geloei van 't vee, door 't water overvallen,
Breekt door 't gekletter heen van ijsschots en van stroom;
Het brult zijn honger uit, verdreven uit zijn stallen,
En knaagt, de dijken langs, aan d'afgedorden zoom.
Maar ijslijk scheller laat de menschenstem zich hooren,
En houdt den boventoon van 't krijschend wangeluid:
Zij klaagt bij have en erf, in 't noodgetij verloren,
En gilt het wee, bij 't lijk van gade en kindren, uit.

Wee, wee hem, in wiens oor dat tal van jammerkreten,
Van noodgeluiden dringt, zoo schriklijk zaam vereend;
Wee, wee hem, als zijn hart zijn broeder kan vergeten,
En, voor zijn klaagtoon doof, zijn leed geen bijstand leent!

Maar neen, geen Neêrlandsch hart is van gevoel verstoken;
Het deelt des broeders wee, wanneer de broeder schreit.
Nooit heeft in Nederland den droeve troost ontbroken,
Nooit is de hulp in nood ellendigen ontzeid.
Die zucht tot weldoen was van ouds den landaard eigen,
Die trouwe menschenmin, die de armoê hulp verleent,
Die bijstand biedt en troost, waar leed en onheil dreigen,
Die ramp en jammer heelt, en met den droeve weent.
Die zucht bezielt mijn zang, 't geroerde hart ontvloten;
Een traan, uw oog ontlokt, is 't loon, dat hij bedoelt.
Uw hart verstaat het mijn! — Hoort me aan, o Landgenooten!
En huivert van het wee, dat gij met mij gevoelt.

De laatste loover viel. De rijm kleefde aan de boomen.
De winter blies het veld, met scherpen ademtogt,
Een donzig sneeuwkleed aan en rimpelde de stroomen,
En stolde beek en bron, en stremde 't vlietend vocht.
De breede landrivier, door bergsneeuw hoog gezwollen,
En door de strenge vorst met stevig ijs bevloerd,
Scheen, onder 't wigt gedrukt, onwillig voort te rollen,
En hield zijn golven in, te traag naar zee gevoerd. —
De landjeugd zag verheugd den stroom tot ijs verkillen,
En greep de slede, en bond de vlugge schaatsen aan,

En dartelde in de kou, die lijf en leên deed rillen,
En zweefde vrolijk langs de spiegelgladde baan. —
Onzinnigen! houdt op! vreest, vreest den dag van morgen!
Nog brosser dan het ijs, gewrocht van éénen nacht,
Nog wufter dan de vloed, thans aan uw oog verborgen,
Is 't vlugtige genot, dat om uw schreden lacht.
Reeds stijgt een vale mist in 't Westen. Zoeler dampen
Verdrijven 't winterweêr, dat al zijn strengheid toont.
De sneeuw smelt weg. De stroom rijst hooger. Duizend rampen
Bedreigen 't lage veld, en wie het veld bewoont.

Het water, snel van vaart, schiet van de ontdooide toppen
Der bergen ijlings in het enge stroombed neêr;
't Sleept in zijn aandrang meê al wat zijn weg mogt stoppen,
En heft den ijsvloer op, en schudt hem heen en weêr.
Het ijs scheurt los, en kraakt, en schuift, van een gebroken,
In schotsen op elkaâr, geslingerd door den vloed.
Het stroomnat overdekt de vruchtbare oeverstrooken,
En knabbelt aan den dijk, die 't binnenland behoedt.
Daar komt het landvolk zaâm, en ziet de golven stijgen,
En de angst rijst hooger met het rijzen van de baar.
Het hoort het klettren aan van 't ijs, in doodlijk zwijgen,
En ducht in iedre schots een dreigend lijfsgevaar.

Reeds heeft de onstuime vloed de kruin des dijks bestegen,
Vergeefs door noeste vlijt verhoogd en opgekist;
Reeds golft hij op die kruin 't verzameld landvolk tegen,
Dat zode op zode hoopt, en voet voor voet betwist. —
Daar kraakt op eens het ijs in 't hortend zamenbotsen,
Daar ginds, waar zich de stroom in korte wending kromt,
Waar, in de bogt des dijks, de opeengekruide schotsen
Zich schuren aan elkaâr, dat stroom en storm verstomt.
Daar kan 't onbuigzaam ijs den vluggen stroom niet volgen,
Maar klemt zich in de bogt aan dijk en landtong vast.
Het wassend water klotst er tegen, schuimt verbolgen,
En stuwt den eenen klomp, die zich op d'ander tast.
Een nieuwe schots drijft aan, en sneller dan te voren,
Een schots, die 't watervlak bedekt van zoom tot zoom;
Zij klettert tegen 't ijs en kan het niet doorboren:
Zij davert van den schok en kentelt in den stroom.
Nu schiet eene andre schol en dringt en perst er onder;
Een derde schuift en schuurt en wringt zich naar omhoog.
Het ijsgevaarte knerst en klettert als de donder,
En krakend rijst het op, verschriklijk voor het oog.
Het stroombed is verstopt en laat geen nat meer vlieten;
De vloed wast uur op uur. Daar is geen keeren aan.
Vlugt, landliên! laat den stroom uwe akkers binnenschieten;
Verlaat den veegen dijk; behoedt u voor vergaan! —

Maar neen, zij houden stand; al bruist het wassend water,
Al stroomt het over dijk en dam in 't lage land,
Al stort het schuimend neêr met ijsselijk geklater,
Al spoelt de kisting weg, zij houden moedig stand.
Nog houdt de dijk het uit, nog is het niet verloren:
Maar ach! hun kracht bezwijkt, hoe elk het uiterst poog'. —
Daar dreunt het ijs, en laat een buldrend kraken hooren;
Het water zakt op eens — de kruin des dijks is droog. —
Op! mannen! op! aan 't werk; 't is tijd het hoofd te beuren.
De doodsangst drijft voorbij. Op! mannen! daar is hoop!
Ja, de ijsdam is gesloopt; de persing deed hem scheuren,
En 't water stoof er door in onbedwongen loop.
Nu vat men nieuwen moed; men wil de schade weten;
Men schouwt de dijken, die de vloed heeft overstroomd;
Men voert het rijs aan, stopt de gaten, digt de spleten,
En werkt met dubble vlijt, voor nieuw gevaar beschroomd.

Een aaklig noodgeschrei rijst op van lager streken,
Een spelt een nieuwe ramp. — 't Gevaar is naauw gewend,
En met den breeden vloed van de eene plaats geweken,
Of de andre kermt en krijt in radelooze ellend!
De stroom, die voor zijn magt den ijsdam deed bezwijken,
Bruist met een feller drift naar lager landen voort;

Wast aan in kracht en vaart, bestookt en beukt de dijken,
En jaagt den landman op, tot zelfbehoud gespoord.
De dijkgast houdt de wacht, gereed ter hulp te snellen,
Waar 't eerst de onstuime vloed den mullen dijk doorweekt,
En 't zijplend vocht, dat uit den kleigrond op komt wellen,
Een ruimer doortogt vindt, waardoor het bruist en breekt.
De binnenzij des dijks wordt angstig waargenomen,
Op elke scheur gelet, gewaakt bij iedren plas.
Het kwellend water welt; 't schijnt immer op te komen;
't Vloeit aan den voet des dijks; de grond is week en dras.
Daar barst op eens een wel. Daar dringt het nat naar boven,
En borrelt uit den grond. — Op! mannen! dempt en digt!
Brengt mest, brengt zoden aan! Stopt scheuren toe en kloven,
Eer de ondermijnde dijk voor 't persend stroomnat zwicht. —
Men werkt voor lijfsbehoud. 't Gelukt de wel te sluiten,
En d'aandrang van het vocht, dat zich te ontlasten tracht,
Door d'opgeworpen dam te teuglen en te stuiten...
Mijn God! een tweede wel ontspringt met feller kracht.
Snelt toe, wie helpen kunt! Snelt toe, hier voegt geen dralen!
Hoopt, hoopt, wat stoppen kan, in aller ijl op een!
Het water bruist en schuimt en spat en spuit in stralen
Door d'opgeworpen mest en klei en zode heen.
Nog geeft men 't werk niet op. Nog wil men 't nat bedwingen,
Dat door den dijk gekweld, geborreld uit den grond,

Met telkens meerder kracht uit wel bij wel komt dringen,
En wegspoelt wat het stuit, en aanwast iedren stond.
Nog geeft men 't werk niet op. Men strijdt om lijf en leven.
De mensch bestrijdt natuur. Al te ongelijke kamp!
Toch schijnt een flaauwe hoop hem moed en kracht te geven,
En, blijft zij onvervuld, die hoop vertraagt de ramp.
Men stopt en stuit de wel en waant haar digt gesloten;
Daar bruist een borling op; 't bedwongen nat zoekt lucht.
Het overstelpt het volk, ter redding toegeschoten,
En de opgeheven kreet jaagt allen op de vlugt.
De dijk zakt weg; de stroom dringt aan en drijft hem neder,
En spoelt hem met zich voort in toomeloos geweld,
En stort zich door de breuk, in 't storten telkens breeder,
En klettert schuimend neêr, en spreidt zich over 't veld.
Vliedt heen, wie vlieden kunt!— Wie durft den stortvloed tergen?
Wie stelt het vlugten uit, op have en goed bedacht?
Vliedt heen! — Hij bergt genoeg, die hier het lijf kan bergen;
Hij redt zich 't leven niet, die meer te redden tracht.
Vlugt, vlugt die woning uit, die, aan den dijk gelegen,
Reeds waggelt op den stroom, die in haar grondvest woelt.—
Ontvlugt den wissen dood. — Het water slaat er tegen,
En ondermijnt haar voet, waar langs het jaagt en spoelt.
De wanden wankelen en buigen zich als rieten;
Het bindtwerk knakt en kraakt, dat dak en zoldring draagt;

De golven schuimen, die voorbij den bouwval schieten;
Een ratelend geknal — en 't huis is weggevaagd. —
De stroom bruist over 't veld, door dorpen, door gehuchten;
Een angstgil vliegt hem voor; een noodkreet volgt hem na.
Men wijkt uit huis en erf, om naar den dijk te vlugten,
Of stijgt op dak en boom, opdat men 't nat ontga. —
Gelukkig, die omringd van de aangedruischte stroomen,
Die laatste wijkplaats heeft bij 't klimmen van den vloed,
Of, 't wassend noodgetij door snelle vlugt ontkomen,
Zich 't veege lijf bewaart en gade en kroost behoedt.

Blikt heen naar gindsche stulp, in lage streek gelegen,
De stille woning van een deugdzaam huisgezin.
Daar schonk een teedre gâ haar gade 's levens zegen,
En gistren de eerste vrucht der reinste huwlijksmin.
De man zit bij het bed der jonge moeder neder,
Die uitrust, afgemat van de uitgestane smart,
Maar zich den slaap ontzegt voor 't wichtje, dat zij teeder
Haar moederzorgen kwist, en vastklemt aan haar hart.
Daar klept op eens de klok van d'afgelegen toren:
De stulpbewoner schrikt; zijn hart voorspelt hem wee.
Hij stoot het venster los — en kan 't geklots reeds hooren
Van d'ingebroken vloed, die aandruischt als een zee.

Daar staat hij radeloos. — Zijn gade ligt bezweken,
Van onverwachten schrik en killen doodsangst stijf. —
Hij beeft, hij staart, hij peinst, hoe best den nood ontweken;
Hij torscht zijn gade op d'arm, de bedsprei om het lijf.
Zij slaat hare oogen op, ach! om haar kind te vragen.
Des vaders wang verbleekt. Hij waggelt weêr naar 't bed,
En grijpt het wicht, gereed dien dubblen last te dragen.
Wat last weegt zwaar voor hem, die kroost en gade redt?
Hij is ter vlugt bereid; maar, God! de golven stegen;
De zwakke dam bezweek, die 't lage dal omringt.
Hij treedt de stulpdeur uit. Daar stort de vloed hem tegen,
Die reeds de hut omspoelt, en door de wanden dringt.
Nog stapt hij voort, en poogt door 't wassend nat te waden;
Hij worstelt met den stroom. Vergeefs! zijn kracht bezwijkt;
Zijn knieën knikken, door te zwaar een last beladen.
De vloed bruist feller aan. Het water klimt. Hij wijkt.
De hut omvat hem weêr. — Zijn gade hangt bestorven
En roerloos op zijn arm. Hij strekt in 't bed haar neêr.
Hij gilt zijn wanhoop uit. Waar troost, waar hulp verworven?
De golven wassen aan, en rijzen meer en meer.
Zijn gâ herademt, en het oog op hem geheven,
„Vlied henen," snikt zij, „laat mij sterven, red ons kind!" —
„Neen, dierbre!" gilt hij uit, „ik kan u niet begeven,"
En knelt zich aan het hart, dat hem zoo teêr bemint.

Het water klotst en kookt en druischt en schuimt in 't ronde;
Nog drukt de moeder 't wicht den vader aan het hart.
Het water stijgt omhoog en spoelt reeds op de sponde;
Nog smeekt zij: „red ons kind!" in hopelooze smart.
De golven bruisen op. Zij heft het uit de golven.
„Vlied," snikt zij stervend, „red ons kind, vlied heen, behoed..."
Daar stort de kleiwand in. — De hut is overdolven,
En de ouders smoren met het telgjen in den vloed.

Wie snelt daar angstig heen, terwijl een drietal telgen
Hem hijgend naijlt en zich om den vader sluit?
De vloed vervolgt zijn schreên, gereed hem in te zwelgen;
Het water stuift hem na; het schuimt hem reeds vooruit.
Het wast en spoelt hem reeds om de enkels, om de knieën.
Den kindren rijst het tot de schouders, tot het hoofd.
Zij wagglen daar zij staan. Wien redt hij 't eerst van drieën?
Waar vindt hij kracht, door d'angst en d'arbeid afgesloofd?
Twee kindren tilt hij op, gegrepen in zijne armen;
Het derde klemt zich aan zijn hals en lenden vast.
Zoo waadt en baadt hij voort, een voorwerp van erbarmen,
En klieft den woesten vloed, die om zijn leden plast.
Hij nadert reeds den dijk, den eindpaal van zijn zorgen;
Daar dwaalt hij zijlings van 't gebaande voetpad af,

Door 't overstelpend nat onkenbaar en verborgen.
Hij struikelt, glipt, stort neêr. Het water is zijn graf.

Wat leeft op gindschen boom, door wind en stroom bewogen,
Terwijl zijn kruin alleen zich opheft uit het nat?
Daar kermt een droef gezin, en ziet den dood voor oogen,
In 't midden van den vloed, die tot de takken spat.
Zij blikken angstig, en vermoeid van raadloos zuchten,
Hun veege wijkplaats uit, of ergens redding daagt.
De golven konden zij, den honger niet, ontvlugten,
Die door hunne aadren sluipt, en aan hun krachten knaagt.
Eerst voelt de jongste zoon het brekend oog verzwakken;
Hij zucht, hij flaauwt, hij zwijmt, hij voelt geen lijden meer;
Zijn handen glijden los, die klemden om de takken,
En plotsling stort hij in 't verzwelgend water neêr.
Zij gillen, die het zien: zijne ouders en zijn broeder;
Zij staren in den vloed, zij zien hem niet weêrom. —
„Kom, nader mij, bestijg," zoo smeekt de droeve moeder,
„Mijn oudst, mijn éénigst kind, den tak, dien ik beklom.
„Kom, laat mijn bevende arm zich strekken om uw leden,
„En dat ik voor het lot uws broeders u bewaar!"
De zoon voldoet haar eisch, getroffen door haar beden,
En klimt van tak tot tak, en schikt zich nevens haar.

Helaas! de tak bezwijkt, door dubblen last gebogen,
En knakt en kraakt en breekt en scheurt zich van den boom.
De droeven klemmen zich aan 't hout, zoo vast zij mogen,
En dobbren op den vloed, en drijven met den stroom.
Des vaders bloed verstijft. Hij ziet hen overstelpen
Door 't klotsend nat, dat om den boomstam schuimt en ziedt.
Hij steekt de hand hun toe, maar ach! hij kan niet helpen:
Zijne uitgestrekte hand bereikt de golven niet. —
Zij worstlen angstig rond, om 't hoofd omhoog te houên,
En strijden met den stroom, en rekken hunnen nood.
De vader schouwt het aan, maar kan het niet aanschouwen,
En sluit zijne oogen digt en wacht en wenscht den dood.—
Zoo spoken ramp op ramp, waarheen het oog moog staren,
Zoo stijgen kreet op kreet, zoo ver het water vliet:
En wendt de blik zich af, hij stuit op gansche scharen,
Het doodsgevaar ontvlugt, maar 't knellend lijden niet.

De stad verneemt den nood, en sluit haar poorten open,
En haalt de droeven in, ontkomen aan den vloed.
Daar vlieden allen heen, in zaamgedrongen hoopen,
De veege dijken langs, een hulpelooze stoet!
Daar zoeken allen troost. — Het marktveld hoort hen klagen;
Zij woelen door elkaâr, en weten niet waarheen,

Door de onverwachte ramp verbijsterd en verslagen,
Of kennen al hun leed, en stikken in geween.
Hier schreijen radeloos, die have en goed verloren,
Verhongerd en verkleumd bij 't waden door den plas.
Hier smeeken rond om brood, wier woning, kort te voren,
De toevlugt voor den nood, de troost der armoê was.
Hier kermen, die hun vee, ten water uitgedreven,
En loeijend van gebrek, geen bijstand kunnen biên;
Die 't uitgehongerd rund geen voedsel kunnen geven,
Maar 't éénigst wat hun bleef, het laatste, sterven zien.
Hier klagen vaders, die hun kroost of gade missen;
Hier kinders, afgedwaald bij de overhaaste vlugt;
Zij dubblen zich het leed door hartverscheurend gissen,
En vragen angstig rond, voor de ergste ramp beducht.
Hier kermen kranken, die naar hulp en laafnis smachten,
Van 't ziekbed opgejaagd door de aangedruischte zee.
Hier storten stervenden hunne allerjongste klagten,
En sluiten de oogen digt op vreemde legersteê.

Snelt toe, menschlievenden! komt weldaân hier bewijzen.
Komt hier (de wereld moog' uw christendeugden zien!)
Den kranke plegen, en den hongerige spijzen,
Den naakte kleeden en den vreemdling bijstand biên.

Snelt aan; verzuimt geen tijd! — De weldaad, ras gegeven,
Verdubbelt in waardij. — Snelt aan! de nood eischt spoed!—
God lof! de bange kreet is naauwlijks opgeheven,
Of de armen zijn verzorgd, gehuisvest en gevoed.

Ja, Neêrlands volk houdt trouw, wat rampen zich vergâren,
En staat ter hulp gereed met open hart en hand.
Ja, Neêrlands Vorst snelt toe, en acht geen lijfsgevaren;
Hem treft, als eigen leed, het leed van Nederland.
Hij waagt zijn leven, waar hij bijstand kan betoonen;
Hij spoort door woord en daad tot hulp, tot redding aan.
Hij toont zich (moog' zijn volk die deugd door liefde loonen!)
Zijn eerrang waardig, door in 't weldoen voor te gaan.

Maar, ach! niet allen zijn het noodgetij ontweken;
Nog zuchten duizenden in 't midden van den vloed,
De daken opgevlugt, die uit de golven steken,
Of op de zoldring naauw voor 't wassend nat behoed.
Zij roepen luid om hulp. Hun roepen gaat verloren.
Hun aaklig angstgeschrei bereikt den oever niet.
De stormwind loeit te fel, waarin hun kreten smoren;
Te onmeetbaar is de plas, wiens einde 't oog niet ziet.

Het land is ééne zee. Haar klippen zijn de daken,
    Waar de ijsschol tegen breekt, waar langs de branding woelt.
De stulpbewoner wacht, met bleekbestorven kaken,
    Den laatsten golfslag, die zijn woning nederspoelt.
Hij steekt, (ach! mogt men 't sein van gindschen dijk ontdekken!)
    Ten teeken van zijn nood, een witten doek omhoog;
Het koopren huisraad moet ter noodklok hem verstrekken,
    En bomt en klept en klinkt zoo luid het klinken moog'.
Men hoort, men ziet het sein. Men wil ter redding ijlen;
    Geen vaartuig drijft, helaas! op 't overstroomde land.
Schoon 't hart van deernis breekt, hier moet de hulp verwijlen;
    Een schuit ligt aan den dijk, maar aan zijn buitenrand.
Men tijgt aan 't werk. Men houdt de touwen vastgegrepen,
    Om 't reddend vaartuig uit de havenkil met spoed
De hooge dijkkruin op te sjorren en te slepen,
    En aan de binnenzij te brengen in den vloed.
Men werkt met alle man. — God lof! het mag gelukken;
    Reeds is het vaartuig vlot, en zeilt reeds af en aan,
Om mensch en loeijend vee aan 't doodsgevaar te ontrukken,
    En telkens keert het weêr met nieuwe vracht belaân.
Reeds daagt er meerder hulp; reeds zeilt een tal van schuiten
    De wijde plassen rond, of roeit naar stulp en steê,
En brengt, schoon 't drijvend ijs de snelle vaart moog' stuiten,
    Der wanhoop redding aan, en troost aan 't nijpend wee.

Maar hoe de felle wind 't ontrolde zeil doe zwellen,
Hoe hand en riem zich repp' bij 't klieven van den stroom,
Den hulpelooze, wien gebrek en doodsangt knellen,
Is 't windgeblaas te zwak, des roeijers hand te loom.

Hier klemt, van kou verstijfd, van honger schier bezweken,
Aan 't half verbrijzeld dak der overstroomde stulp
Een huisgezin zich vast. — Drie dagen zijn verstreken,
Drie nachten doorgezucht. Nog smachten zij naar hulp.
Het lijden van het kroost doorvlijmt het hart des vaders;
Reeds heeft hij 't laatste brood zijn telgen omgedeeld.
Zoo bloed hen voeden kon, 't zou vlieten uit zijne aders,
't Zou stroomen voor zijn gâ, wie hij zijn lijden heelt.
Hij wil haar smart ontzien. Zijn klagen zou haar moorden,
Die hongert met haar kroost, en vruchtloos uitkomst smeekt.
Hij wil haar troosten, maar zijn blik strijdt met zijn woorden.
Hij spreekt haar hoop in 't hart, ach! die hemzelv' ontbreekt.
Daar zien ze een vaartuig! zij verzamelen hun krachten;
Zij wuiven met den doek, zij wenken met de hand.
Zij voelen 't wee niet meer des hongers. Hun gedachten
Zijn bij de ranke kiel en op het veilig land.
Daar wendt het zeil, het komt hun nader; zij beschouwen
Het vaartuig van nabij, zoo lang vergeefs gewacht...

Maar, hemel! mogen zij hun scheemrend oog betrouwen?
'tIs met geredden reeds tot zinkens toe bevracht!
Het zeilt de stulp voorbij, 't verwijdert zich. — Zij staren
Het na, den strakken blik op 't wijkend zeil gerigt. —
Daar drijft hun laatste hoop, voor altijd heen gevaren,
En wijkt al verder, en verdwijnt uit hun gezigt!
Nu zien ze elkander aan, maar spraakloos, en verschrikken
Van de ijsselijke smart, op elks gelaat geprent.
Zij siddren voor elkaâr, en houden hunne blikken,
In stomme wanhoop, naar den hollen vloed gewend.
Dat draagt de vader niet. Nu is zijn moed verloren;
Zijn lang verkropte smart breekt los in luid geween;
Nu mogen gade en kroost zijn innig lijden hooren;
Nu snij' zijn jammerkreet door hunne harten heen!
„Mijn dierbren!" gilt hij uit, „waarom zoo lang te lijden?
„Waarom hier duizendvoud den doodsangst ondergaan?
„Een enkle stoute sprong kan ons van 't wee bevrijden:
„De vloed, die om ons bruist, biedt ons een rustplaats aan." —
Zij ijzen van zijn taal. — Hij kust zijn gade en telgen,
Hij kust hen voor het laatst. Hij klemt hen aan zijn zij;
Hij dringt hen naar den vloed, gereed hen in te zwelgen...
Houd op, rampzalige! Reeds is de hulp nabij!
Daar snelt een vaartuig aan, ter redding afgezonden.
Als 't bolle zeil verslapt, dan klieft de riem den vloed,

En roeit met dubble drift; dan peilt de boom de gronden,
En stuwt de kiel vooruit en schenkt haar meerder spoed.
Reeds wendt zij bij de stulp. Het touw wordt uitgesmeten;
De vader grijpt het aan; 't ontglipt zijn zwakke hand.
Men slaat de haken vast, waar 't dak is losgespleten,
En palmt zich nader bij aan d'ingezonken wand.
Men redt het veeg gezin. Het glijdt in 't vaartuig neder.
Het wordt gelaafd, gevoed. De halfgedoofde vonk
Des levens gloeit op nieuw. Hun krachten keeren weder,
En staamlend rijst hun dank tot God, die uitkomst schonk.

Ginds heft een kerkgebouw zijn wanden uit de golven,
Gesticht op hooger grond dan 't bijgelegen vlek.
De woningen rondom zijn in den vloed bedolven;
De landliên zaamgeschoold op de onverdronken plek.
Het stille bedehuis omvat de vlugtelingen,
En galmt van hun geschrei en dreunt van hun misbaar.
Zij klagen om hun ramp met deerlijk handenwringen,
En duchten meerder leeds na 't uitgestaan gevaar.
Zij zien naar redding uit; de redding blijft vertoeven.
De leeftogt mindert, en de honger schreit om brood.
De honger schijnt hun hart voor deernis digt te schroeven:
Zij rooven 't voedsel, wien nog voedsel overschoot.

Zij strijden om een beet, een enklen beet te winnen.
Geen vriendschap wordt hier meer, geen band des bloeds geacht.
Een woeste wanhoop dringt het huis des vredes binnen,
En in den tempel Gods wordt niet aan God gedacht.
Bestijg den kansel nu, gij, vrome knecht des Heeren,
Die hier den wijngaard wiedt! Stijg op! Verhef uw stem,
Om 't wankelend gemoed zijn' Christenpligt te leeren;
En geve uw kalme blik de taal der Godsdienst klem.
Vertroost de ellendigen. Leer hen op God vertrouwen,
In 't barnen van den nood. Vereen hen in 't gebed.
Verhef hun ziel tot Hem, die uitkomst doet aanschouwen,
Als hulp van menschen faalt, en die uit doodsangst redt.
Gij toeft. — Zoo wacht' de schaar, door wanhoop afgestreden,
In radeloozen angst, den dood, die haar genaakt. —
Maar neen, de Algoedheid zorgt, al stijgen geen gebeden:
Ofschoon hem 't kind vergeet, des Vaders liefde waakt.

God spreekt. — De wind schiet om, en doet den ijsvloer breken;
Het opgekropte nat snelt onbedwongen voort.
De vloed valt uur op uur in de overspoelde streken,
En wijkt de velden uit, en krimpt zich in zijn boord.
De dorpen rijzen, bij den afloop van de baren;
De weiden komen op, en de akkers zijn weêr droog.

De landman keert terug, na 't wijken der gevaren,
En ziet zijn woning weêr, en dankt met vochtig oog.
Menschlievendheid ontsluit haar milde hand tot helpen:
De schade wordt hersteld, 't verlorene vergoed;
En, kan haar goud de bron van 't zieleleed niet stelpen,
Zij heeft een traan tot troost van 't afgepijnd gemoed.

Zoo wordt de ramp verzacht. Zij is weldra geweken;
En 't nawee blijft alleen van 't doorgestane leed.
Dat weet een zacht gevoel in 't lijdend hart te kweeken.
Beklaagbaar, die te ras geleden ramp vergeet!

Dit is der rampen doel: het hart der stervelingen,
Aan 't onbestendig goed der aard' te vast verkleefd,
Te stemmen voor het heil, dat in volmaakter kringen
Den brozen mensch verwacht, die voor den hemel leeft.
Zij leeren aardschen schat en eer en rang waarderen
Als ligt verganklijk heil, dat nooit het hart verzaadt;
En, bij het volst genot, een hooger goed begeeren,
Dat in geen vlam verteert, dat in geen vloed vergaat.

Rampen zijn het deel der aarde:
  Wél hem, die ze moedig lijdt,
En een heil van hooger waarde
  Wacht als uitkomst van den strijd;
Die door d'onspoed niet verslagen,
  Door den jammer niet verwrikt,
Zonder morren, zonder klagen,
  Draagt, wat de Almagt hem beschikt.

Rampen zijn van God gezonden,
  Als beproeving van de deugd.
Hoe zij grieven, hoe zij wonden,
  Eens gedijen zij tot vreugd,
Als de ziel, aan de aarde ontweken,
  't Einddoel van het lijden kent,
En een blik, uit hooger streken,
  Naar hare aardsche loopbaan wendt.

Rampen zijn de kruiswegpalen,
  Die, met uitgestrekte hand,
Ons behoeden voor verdwalen,
  Op de reis naar 't vaderland;

Die den waren weg vermelden,
  Wie te zorgloos hem verloor;
En wie omdoolt door de velden,
  Wijzen naar het regte spoor.

Wél hem, die zich laat geleiden
  Door haar opschrift, door haar raad,
Om van 't pad niet af te scheiden,
  Dat naar zijn bestemming gaat.
Onverstoorbaar zielsgenoegen,
  Langs den weg vergeefs gezocht,
Bloeit, tot loon van zweet en zwoegen,
  Aan den eindpaal van den togt.

Moog het dalen, moog het rijzen,
  Rustig dan het pad gegaan,
Waar de handen henenwijzen,
  Die bij bogt en kruisweg staan.
Heengedrongen door 't gewemel;
  Opgezien uit stof en damp,
Met een hopend oog ten hemel. —
  In den hemel is geen ramp.

DE GALEISLAAF.

„Ga heen in vrede : gij zijt vrij !
De hooge losprijs is voldaan ;
De Dey wil gunstig u ontslaan :
Geeindigd is uw slavernij."
Zoo sprak de scheepsvoogd, „slaakt zijn banden!" —
De keten viel van Osmins handen.

Bedwelmd verliet hij bank en riem,
Waaraan hij vastgekluisterd lag,
En roeide en zuchtte dag aan dag,
Bij 't knellen van de geeselstriem.
Verrukt sloeg hij het oog naar boven,
En had geen woord om God te loven.

Hij zag voor 't laatst met smart hen aan,
Zijn deelgenooten in het leed,
Nog aan de roeibank vastgesmeed,
En 't scheiden kostte hem een traan.
Hij riep hun toe: „houdt moed in 't lijden,
Moog' ras uw vrijheid mij verblijden!"

Nu dacht hij aan 't aanstaande heil,
Dat hem vertoefde in 't vaderland,
En snelde vrolijk naar het strand,
En zag het schip met zwellend zeil,
Dat hem naar zijn gezin zou brengen.
De wimpel woei van mast en stengen.

Daar snelt hij heen, maar onverwacht
Genaakt een schip uit de open zee,
En landt en ankert aan de reê:
Een schip, dat nieuwe slaven bragt.
Het hol ontsluit zich; heel de haven
Weêrgalmt van 't naar gehuil der slaven.

Zij treên op 't strand met zwakken voet,
In 't dompig scheepshol half versmacht;
De frissche lucht geeft nieuwe kracht,
Maar geeft geen hoop, maar geeft geen moed.
Hoe hoog hun lijden is gerezen,
De toekomst doet nog erger vreezen.

Met weemoed ziet hen Osmin aan.
Hij kent het leed, dat hun verbeidt;
Hij ziet hunne oogen droog geschreid,
Hun arm met ketens overlaân.
Hij zucht, en denkt aan de ijslijkheden,
Voor hen bestemd, door hem geleden.

Hij ziet hen naar de roeibank gaan;
Een zwakke grijsaard treft zijn oog,
Wien de ouderdom ter aarde boog,
En 's drijvers zweep dwingt op te staan.
Hij zucht en treedt meêdoogend nader,
En schrikt en gilt: „o God! mijn vader!"

„Mijn vader hier in slavernij!
Mijn dierbre vader, zwak en krank,
Geketend aan de slavenbank!
Neen, ik ben slaaf, neen, gij zijt vrij!..."
— „Laat af, mijn Osmin! mijne ellende
Loopt met mijn leven ras ten ende."

— „Neen, neen, mijn vader! gij zijt vrij!
Gij keert terug naar 't Vaderland;
Ik blijf voor u aan 't vreemde strand,
En lijd het leed der slavernij." —
Hij roept den scheepsvoogd; „laat hem trekken:
Ik zal voor hem uw slaaf verstrekken."

De scheepsvoogd blikt den jongling aan,
Wiens stevige arm hem dienst belooft,
En d'ouden man, van kracht beroofd,
En laat den oude henen gaan;
En sluit de pas ontsloten banden,
Met wreeden lach, om Osmins handen.

„Neen, neen, mijn zoon! ik ga niet heen."
De vader drukt hem aan zijn hart.
De scheepsvoogd spot met beider smart;
Zijn bende rukt hen wreed van een.
De vader zwijmt, ter aard gezonken;
De zoon wordt aan den riem geklonken.

Maar Osmins daad ontving haar loon.
Het feit werd aan den Dey berigt:
De trouw volbragte kinderpligt
Was in het oog des vorsten schoon.
Hij riep den eedlen Osmin nader:
„Ga, brave zoon! verzel uw vader."

Naar 't Hoogduitsch van W. BLANKENBURG.

1821.



DE MISDADIGE.

Wee hem, die zijn pligt vergat;
Die van 't spoor der deugd verdwaalde,
En een slinkschen weg betrad,
Waar de wet hem achterhaalde!
Wee hem, wien een schendig feit,
In een roekloos uur bedreven,
Maar zoo menig dag beschreid
Voor haar strenge stem doet beven!
Wee hem, wien ze in kluisters slaat,
Wien ze in kerkers straf doet lijden,
Waar de hoop zijn ziel verlaat,
En geen troost hem mag verblijden;
Waar hij eenzaam zucht en smacht,
En zijn misdrijf leert bedenken,
En den tragen dag verwacht,
Die zijn vrijheid weêr zal schenken,
Maar zijn wroeging niet verzacht!

Eindlijk breekt die morgen aan:
Straf en boete zijn geleden;
Regt en wetten zijn voldaan;
Uit den kerker mag hij treden.
't Helder licht bestraalt hem weêr;
't Lenteluchtje waait hem tegen;
En, verrukt door zoo veel zegen,
Stort hij dankbaar knielend neêr.
o Hij voelt de hoop herleven,
Die zijn hart reeds had begeven,
Dat zijn later lotgeval,
Hoe het keer of wende op aarde,
Al de schuld, die hem bezwaarde,
Eens door deugd vergoeden zal.
Huivrend zoekt hij vriend en magen:
Ja, hij zal hun bijstand vragen,
Nu zijn leven weêr begint;
Ja, zij zullen helpen, schragen,
Waar hun hart te helpen vindt.
Ja, 't berouw zal deernis kweeken,
Deernis met zijn diepe smart,
En de vriendschap weêr ontsteken
In verkoelde vriendenhart.
Ja, zij stillen wis zijn zuchten,

Dat de tranen hun ontperst......
Ach! hij ziet hen van zich vlugten,
En zijn naaste vrienden 't verst.

Neen, den droeve toeft geen troost!
Nu, eerst nu begint zijn lijden,
Nu zijn magen hem vermijden,
Nu zijn bloedvriend voor hem bloost.
Schimp ontvangt hem aan hun woning;
Schande treedt hem steeds op zij;
En met hoon en smaadbetooning,
Gaat hem, wie hem kent, voorbij.
Neen, de vriend wordt niet gevonden,
Die hem in zijn open wonden
Balsem van vertroosting giet.
God vergeeft geboette zonden,
Maar de mensch vergeeft ze niet.
Neen, het wordt voor niets gerekend,
Dat berouw de ziel verscheurt,
En de wroeging staat geteekend
In 't gelaat, door smart verkleurd;
Neen, voor niets, dat hij inwendig
In zijn hart een adder draagt,

Die hem foltert, en bestendig
Aan zijn levensbloesem knaagt. —
Wie in grootheid kwaad durft plegen
Met een schaamteloos gelaat,
En de schendigste euveldaad
Met zijn rijkdom op kan wegen;
Wie, op rang en aanzien stout,
Dartelt in verboden weelde,
En het misdrijf, dat hem streelde,
Weg schijnt door den gloed van 't goud;
Wie, gewoon in lust te zwemmen,
Lacht en spot met eer en eed;
Wie 't geweten toe kan klemmen
En de wet te kluistren weet:
Hij vindt veilig, onbeschuldigd,
Eer en achting, waar hij gaat...
't Strafloos misdrijf wordt gehuldigd;
Slechts de boete wordt gesmaad.

Vlugt dan, boetling! vlugt dan voort,
Om in vreemd gewest te zwerven;
Leer, in 't afgelegendst oord,
Vaderland en vrienden derven.

Leer daar, droeve! wat het zegt,
Eenzaam in 't gewoel te leven,
Aan geen mensch op aard gehecht,
Die in 't wee u troost kan geven.
Huiver, als 't meewàrig hart
Naar uw knagend leed wil vorschen;
Sluit uw ziel, verkrop uw smart;
Leer alleen uw lijden torschen.
Sluit uw ziel voor vriendschap digt,
Moogt gij ook naar laafnis snikken;
Veins de vreugd in 't aangezigt,
Dreige uw hart in 't wee te stikken.
Sta den naam af, door uw stam
Jaren lang met eer gedragen;
('t Eenig erfdeel van uw magen,
Dat de wet u niet ontnam.)
Sta hem af! Hij mogt verraden,
Hij ontdekken, wie gij zijt;
Hoe uw vroeger levenstijd
Was met schande en schuld beladen;
Sta hem af, dien naam, zoo waard,
Voor een naam, dien niemand teekent;
Die voor u slechts is berekend,
Die geen mensch behoort op aard!

Blijf dan vreemd aan iedereen,
Vreemd, zoo 't zijn kan, aan uzelven:
Leer uw klagten en geween
In uw boezem diep bedelven. —
Maar helaas! Vergeefs gewaakt,
Maar vergeefs met zoo veel zorgen
't Folterend geheim verborgen,
Dat u diep rampspoedig maakt.
Naar wat oord gij zijt getogen,
Naar wat landen heen gevlugt,
't Los en lasterziek gerucht
Is u ver vooruit gevlogen.
't Heeft uw schande reeds verbreid;
Ach! het vindt een wreed genoegen,
Als het meerder leed mag voegen
Bij het leed, dat gij beschreit.
Vlugt dan verder, vlied dan henen;
Dool en dwaal de wereld rond,
Of gij nog een plekje vondt,
Daar gij stoorloos uit mogt weenen.
Neen, gij zoekt vergeefs naar rust;
Nimmer zult gij haar verwerven;
Neen, uw lot is steeds te zwerven,
Zwerven aan uitheemsche kust;

Tot, hoe ge ook op uitkomst staarde,
  Nu geen ster u tegenblinkt,
Ge aan het uiterst eind der aarde,
  Mat en moedloos nederzinkt.

  God! Gij ziet, Gij kent zijn leed!
Weer de wanhoop uit zijn harte:
Dat hij, in den nacht der smarte,
  Uwe liefde nooit vergeet!
Dat Uw woord het wee verzoete,
  Waar zijn schuldig hart van zwoegt;
't Troostwoord, dat opregte boete
  God en Engelen vernoegt.

1821.



QUINTEN MATSYS.



„Wat dingt gij naar mijn dochters hand?"
Sprak Floris, stuursch en bits:
„Wat smeekt gij om haar liefde en trouw!
Gewis, zij is de regte vrouw
Voor 't huwlijksbed eens smids!

Geen bruîgom voert haar uit mijn huis,
Geen is mijn dochter waard,
Die 't kunstpenseel niet fiks hanteert,
En, om zijn scheppend brein geëerd,
Mijn kunstroem evenaart."

Daar stond Matsys: zijn oog betrok,
Zijn wang verschoot van kleur;
Hij waagde staamlend nog een woord...
De schilder drong hem driftig voort,
En wees hem naar de deur.

Daar ging Matsys schoorvoetend heen
En zuchtte keer op keer,
En stond wel driemaal stil op straat,
En keerde met bedrukt gelaat
Naar 't gloeijend smidsvuur weêr.

En traag van hand, en droef van zin,
Ving hij zijn arbeid aan,
En vijlde 't staal gelijk en glad,
En smeedde 't gloeijend ijzer plat,
En deed den blaasbalg gaan.

Maar ach! die arbeid viel hem zuur,
Die bron van zijn verdriet;
En, schoon zijn hand den blaasbalg trok,
En 't aanbeeld drilde, schok bij schok,
Hij dacht aan 't smeden niet.

Hij dacht aan 't lieve maagdelijn,
Daar heel zijn hart aan hing;
Dat vaak, met afgepaste schreên,
Voorbij zijn open werkplaats heen,
En naar de vroegmis ging.

Hij dacht aan menig stillen knik
En menig lieven lonk,
Dien ze, als het knettrend smidsgedruisch
Haar oogen heentrok naar zijn huis,
Hem in 't voorbijgaan schonk.

Neen, dacht hij, neen! dat lieve kind
Is om mijn min niet boos;
Al draagt de vader 't hart te hoog,
De dochter, met haar zedig oog,
Is voor geen smid te grootsch.

Dat gaf hem hoop en nieuwe vlijt:
De hamer bonsde neêr.
Maar dacht hij weêr aan 't bitsch onthaal
Van Floris en zijn norsche taal,
Dan viel geen hamer meer.

Dan stond de holle blaasbalg stil;
Geen enkle vonk verstoof;
Het buigbaar ijzer werd weêr hard;
De gloênde bouten koud en zwart,
De kolen wit en doof.

Dan zat Matsys in diep gepeins,
Zich zelf niet meer bewust;
Hij staakte d'arbeid heel den dag;
Er klonk geen enkle hamerslag:
De buren hadden rust.

Zoo sleet hij droevig dag aan dag;
En week bij week vervlood,
Tot dat op eens, in 't nijpendst leed,
Een denkbeeld, dat hem hopen deed,
Hem voor de zinnen schoot.

„Ja," riep hij uit, en hief zich op
(Zijn ziel ontstak in gloed)
„De laffe treurigheid verzet!
Penseel gevat en kunstpalet!
't Geluk verzelt den moed.

Geen vuurgloed meer! 'k heb lang genoeg
Mijne oogen blind gezien.
Geen ijzer meer, maar doek en verf,
Waarmeê ik Floris roem verwerf,
En Floris kind verdien!"

Hij neemt een meester in de kunst,
En werkt met stalen vlijt.
De liefde schenkt hem lust en vuur,
En dag en nacht, en uur op uur
Is aan de kunst gewijd.

En dra herleeft des meesters werk,
Verdubbeld op het doek;
En dra verkrijgt zijn vaste hand
Een eigen toets, een eigen trant,
Den meester zelf te kloek.

En dra bestuurt zijn eigen geest
Den trek van zijn penseel;
En beelden, in zijn brein geteeld,
(Een schepping, daar zijn ziel in speelt)
Staan op het kunstpaneel.

En door zijn eigen kunst verrukt,
Ziet hij zijn arbeid klaar;
En juicht, genaderd tot zijn doel,
En roept, vol edel zelfgevoel:
„ Ook ik ben kunstenaar! " —

En fier en moedig stapt hij voort
En Floris woning in;
Hij vindt een onvoltooid tafreel,
En grijpt naar Floris kunstpenseel,
En schildert, kloek van zin.

Hij geeft door fikschen trek bij trek,
De beelden kleur en kracht;
En schenkt ze, in houding en gelaat,
Een uitdruk, dien de ziel verstaat,
Door Floris nooit bedacht.

Daar hoort hij Floris stem en tred,
En, voor hem iemand ziet,
Wijkt hij in 't open zijportaal,
En luistert gretig, wat onthaal
Zijn schilderwerk geniet.

En Floris stapt de kamer in;
Zijn kind is aan zijn zij':
Zij reikt palet en verw hem aan,
Hij schikt zich, om aan 't werk te gaan,
En — ziet zijn schilderij.

Hij treedt terug — en ziet nog eens
En wat hij zag blijft waar.
„Wie," vraagt hij, „heeft dat stuk voltooid?
Zoo stoute trekken zag ik nooit.
Wie is die kunstenaar?

Gewis, dat is een kracht en gloed,
Zoo als ik nimmer vond.
Die schilder is de roem van 't land,
En, dochter, vraagt hij ooit uw hand,
Ik schenk ze hem terstond."

Toen trad Matsys zijn schuilhoek uit,
Met opgeheven blik:
„Dat woord is niet vergeefs gezegd;
Ik," sprak hij, „vraag uw kind ten echt:
Die kunstenaar ben — ik."

En schuchter sloeg het maagdelijn
Hare oogen voor zich heen.
De vader zag haar vragend aan:
Bedeesd en blozend bleef zij staan,
En sprak noch ja noch neen.

En Floris greep haar rechterhand,
En greep die van Matsys,
En sloot ze plegtig in elkaâr. —
De Liefde schonk den kunstenaar
Den duurgewonnen prijs.

Nu klonk de maar door straat en steeg,
En ieders woning in;
Nu had de dichter rijke stof;
Nu rees het lied den smid tot lof,
Die schilder werd uit min.

Antwerpen, dat zijn schilders eert,
En kunst en kunstmin acht,
Bewaarde, in kort en krachtig schrift,
In duurzaam marmer ingegrift,
Het feit voor 't nageslacht.

Nog prijkt die steen in 't kerkportaal
Van Onze Lieve Vrouw;
En maakt Matsys aan elk bekend,
Die, vroom van zin, zijn treden wendt
Naar 't statig kerkgebouw.

1821.



DE WIJZE KONING.

Vorst David regeerde op Jeruzalems troon,
En voelde het eind van zijn leven:
Hij boog voor den Heer en hij gaf aan zijn zoon
Den troon, dien hem God had gegeven.
Hij daalde, betreurd, in der vaderen graf,
En Salomo voerde zijn kroon en zijn staf.

Vorst Salomo stichtte den vrede in het rijk,
En bouwde het huis van den Heere.
Geen Koning had schatten, zijn schatten gelijk;
Geen vorst overtrof hem in eere.
In Oosten en Westen, aan de einden der aard',
Was Salomoos pracht en zijn rijkdom vermaard.

En, schoon hij zijn schatten met dankbaar gemoed,
    En wijs en godvruchtig besteedde,
Hij achtte ze niet als het wenschelijkst goed,
    Noch vroeg ze van God in zijn bede:
Maar wijsheid, hem waarder dan schatten of eer,
Die had hij demoedig gesmeekt van den Heer.

Dat bidden om wijsheid was wijs in Gods oog;
    God hoorde genadig zijn wenschen,
En maakte, door invloed en kracht van omhoog,
    Den Koning den wijsten der menschen.
Was niemand op aard hem in rijkdom gelijk,
De Koning van Isrel was wijzer dan rijk.

De nabuur verbreidde zijn naam en zijn lof;
    Zij klonken den vreemden in de ooren;
De Koningen togen van ver naar zijn hof,
    Om Salomoos wijsheid te hooren.
Met vragen, zoo diep en zoo duister van zin,
Beproefde hem Schebaas verheven vorstin.

Maar immer was taal en was antwoord gereed
Op raadsels en duistere vragen;
Hij dwaalde noch faalde, wat vraag zij hem deed:
Daar stond zij verstomd en verslagen.
Want had zij een wonder van wijsheid gewacht,
Dit wonder was grooter dan ze ooit had gedacht.

Nog zocht zij, door trekken van 't schranderst vernuft,
Hem netten en strikken te spreiden;
En steeds wist zijn geest, door geen denken versuft,
De waarheid van 't valsche te scheiden.
Toen klonken er stemmen in 't holle portaal,
En stoorden, in 't naadren, de stilte der zaal.

Toen drongen twee vrouwen, met droevig misbaar
En hangende vlechten naar binnen;
En smeekten om regt en verklaagden elkaâr,
En snikten verbijsterd van zinnen,
En riepen: „ o Koning! beslis van mijn zoon!"
En stortten zich neêr aan den voet van den troon.

Daar hieven zij ieder een wichtjen omhoog,
    Een wichtje van weinige dagen,
En schenen den Koning, met tranen in 't oog,
    Om hulp voor de kleinen te vragen.
Het een was, als roosjes, zoo blozend en rood,
Maar 't ander was bleek, en was koud en was dood.

„Wat wilt gij, o vrouwen!" zoo vroeg haar de vorst;
    En de een hief zich op om te spreken,
En klemde het levende wicht aan de borst:
    „o Koning! verhoor toch mijn smeeken!
Mistrouw haar, eer zij u misleidt en verblindt,
Hare aanklagt is logen. Dit kind is *mijn* kind."

Maar de andre kreet luider, met angstig gekerm:
    „Zie, hoe ik hier bevend verschijne;
Al draag ik het ziellooze wicht op den arm,
    Het levende kind is het *mijne*,
o Koning! zij heeft het mij slapend ontroofd:
Wee, wee mij, indien gij haar woorden gelooft!

Wij woonden, o Koning! in vrede bijeen,
En wachtten het heil, ons beschoren:
Ons werd, toen het tijdstip der smarte verscheen,
Ons beiden een zoontje geboren.
Wij pleegden elkander met raad en met daad,
En zoogden de wichtjes en duchtten geen kwaad.

Maar gister, toen sliep zij, in 't stilst van den nacht,
En lag op haar kind, dat het smoorde;
Toen kwam ze aan mijn sponde zoo sluipend en zacht:
Ach! dat ik haar treden niet hoorde!
Zij roofde mijn kind, in het diepst van mijn slaap,
En leî aan mijn boezem het ziellooze schaap.

En toen ik ontwaakte, bij 't dagen van 't licht,
En opre es om 't wichtje te zogen;
Toen sloeg ik mijn handen in 't ijskoud gezigt...
Een nevel bedekte mijne oogen:
Ik gilde, van schrik en van wanhoop ontzind....
Maar, Koning! een moeder herkent steeds haar kind.

't Werd lichter. Daar zag ik het wicht op haar schoot:
Dat wicht was uit haar niet geboren;
Toen smeekte ik en dreigde ik en klaagde mijn nood;
Zij wilde mijn klagen niet hooren.
Nu lig ik geknield aan den voet van uw troon;
Nu smeek ik, o Koning! hergeef mij mijn zoon!"

Toen zweeg zij; en de ander nam driftig het woord:
„Die logen gaat alles te boven!
Zij zelve heeft slapend haar wichtje versmoord;
Nu wil zij het mijne me ontrooven.
Ik sliep niet, o Koning! ik waakte bij 't wicht;
Ik zuimde om geen slaap in mijn heiligsten pligt." —

„ Wat spreekt gij van pligt, die aan pligten niet hecht!"
Riep, gloeijend van gramschap, weêr de ander...
Toen smeekten zij beiden en schreeuwden om regt,
En schimpten en smaalden elkander;
Totdat, bij het stijgen van 't krijschend geschal,
Een wenk van den Koning haar 't zwijgen beval.

„ Wat tiert gij, o vrouwen! en raast gij ontzind!
Wat zoekt gij uw Vorst te misleiden!
Gij beiden bepleit hier uw regt op het kind:
Zoo hoor' het, gedeeld, aan uw beiden!
Gij, krijgsknecht! treed toe, ruk uw zwaard uit de scheê,
En klief hier het levende wichtjen in twee."

Daar stonden de vrouwen, en zwegen van schrik;
De krijgsknecht trad langzaam naar voren;
De hofstoet verbleekte bij 't zien van dien blik
Des Konings, die blaakte van toren;
De dienaren beefden en 't gansche gezin. —
„ Dat 's wreedheid, geen wijsheid! " sprak Schebaas vorstin.

De krijgsknecht trad toe met het blinkende zwaard;
Zijn voetstap weêrklonk langs de wanden;
De vrouw kwam hem nader en reikte bedaard
Het wicht aan zijn moordende handen.
„ 'k Zie liever," zoo sprak zij, „ mijn kind hier vermoord,
Dan dat het eene andere moeder behoort."

Maar schreijend en gillend, riep de andere vrouw,
En hing zich den krijgsknecht aan de armen:
„Laat leven mijn wichtjen, o Koning! weêrhou
Den moordslag! o Koning! erbarmen!
Herroep uw beslissing, te streng en te straf:
Laat leven mijn wichtjen. Ik sta het haar af."

Toen rigtte de Koning zich op van zijn troon:
„Nu is mij de moeder gebleken;
't Is zij, wie ik, angstig van trekken en toon,
Het leven van 't wichtjen hoor smeeken;
Geen moeder stemt koel in den dood van haar kind:
Haar hoort het, die 't trouwste en het teêrste het mint."

Toen kuste de juichende moeder het wicht,
En keerde verheugd naar haar woning;
Toen bogen de Grooten voor 's Vorsten gezigt
En prezen eerbiedig den Koning.
Toen juichte heel Isrel en dankte vereend,
En loofde de wijsheid, die God had verleend.

En Schebaas Vorstin, om het oordeel verbaasd,
Sprak plegtig: „De Heer zij geprezen,
Die u op den zetel des Rijks heeft geplaatst,
En Isrel ten zegen doet wezen:
Gelukkig het land, waar een Koning gebiedt,
Wiens wijsheid de harten der menschen doorziet!"

1822.



DRUON ANTIGOON,

OF

DE STICHTING VAN ANTWERPEN.

DRUON ANTIGOON,

OF

DE STICHTING VAN ANTWERPEN.

I.

Neen, 'k wil geen alledaagsche daad
    Op rijm en versmaat stellen;
Neen, wat in ieder nieuwsblad staat,
    Kan iedereen vertellen.
Wat bij en om ons heen gebeurt
    Is laf en klein en nietig;
En wie 't zijn dichtluim waardig keurt,
    Ik acht die stof verdrietig.

Maar in den overouden tijd,
Daar vindt men vreemde zaken
Van minnekamp en oorlogstrijd,
Die stichten en vermaken.
Zij jagen met ontembre kracht
Het dichtvuur mij in de ader,
Zoo dat ik lustig, dag en nacht,
In 't rijmregister blader.

Gij kunt, o lands en stads kronijk,
In ouden stijl beschreven,
En gij, geleerde Vaernewyck!
Gij kunt mij dichtstof geven!
Ja, wat ik in die schriften vond
Gaat mijn begrip te boven;
En zoo het in geen boeken stond,
Geen stervling zou 't gelooven.

Vreest echter niet, dat u mijn lied
Al beuzlend zal bedriegen.
Neen, 'k sta op Clioos grondgebied:
Daar mag geen dichter liegen.

De waarheid hoeft niet opgekleurd,
Om luistervol te pralen.
De zaak luidt vreemd, doch ze is gebeurd,
Zoo als ik zal verhalen.

't Is twintig eeuwen schier geleên,
Toen aan den mond der Schelde
Een onbehouwen Reus verscheen,
Die 't scheepsvolk wetten stelde.
Zijn naam was Druon Antigoon;
Hij was een fiksche klouwer,
Nog langer dan Thoösaas zoon,
Of Klaas den Sparrewouër.

Van waar hij kwam, dat weet ik niet,
En 't doet ook niets ter zake;
Genoeg! zoo wijd de Schelde vliet,
Riep boer en burger wrake:
Want, van nature driest en dol,
En vinnig op de duiten,
Hief hij een hoogen watertol
Van schepen en van schuiten.

Al werd die schatting hem ontzegd,
Hij liet zich niet beperken:
Want, wat men sprak van wet of regt,
Hij had het regt des sterken.
En wie zijn geld niet willig gaf
Of wat te stout dorst praten,
Die moest (o nooit gehoorde straf!)
De regterhand hem laten.

Meest stond de Reus, zoo lang hij was,
In 't roofslot, steil van muren,
Door 't allerhoogste vensterglas
De Schelde langs te turen.
„Draai bij!" zoo riep hij, als een schuit
De baren af kwam zakken;
En stak den arm ten venster uit,
Om ze in het want te pakken.

„Och," sprak de schipper, „spaar mijn mast!
Gebruik toch wat discretie.
Ik heb het geld reeds afgepast,
En 't is gerande specie." —

„Daar is quitantie, 't is accoord,"
Brulde Antigoon, „keer spoedig!
Maar pas uw schijven, zoo 't behoort.
Gij weet mijn wraak is bloedig!"

Zoo ging het rooven dag en nacht.
De scheepvaart sloeg aan 't kwijnen;
Maar vruchtloos rees alom de klagt:
„Zij zal geheel verdwijnen!"
Want Druon sprak: „ik kom te kort,
En moet mijn schâ verhalen.
Dus, zoo de scheepvaart minder wordt,
Moet ieder meer betalen."

En dacht er soms een slimme vent
Den boozen Reus te ontsnappen;
(Want smokklen is van ouds bekend.)
Hij liet zich niet betrappen.
Maar vloekte jong en oud bijeen,
Dat elk er van ontstelde,
En sprong van strand, en zwom — maar neen,
Hij waadde door de Schelde.

Hij deed in haast een stap vier, vijf,
Door 't bruisend golfgeklater,
En hoofd en hals en bovenlijf
Verhief zich uit het water.
Hij stak, terwijl zijn linkerhand
De baren op deed spatten,
De regter uit naar zeil en want,
Om 't stevig aan te vatten.

Dan trok hij 't vaartuig naderbij
En 't was in zijn vermogen.
Hij leî zich neêr op bakboordszij'
Met beî zijne ellebogen,
En deed, terwijl hij kreet noch klagt
Van 't scheepsvolk scheen te tellen,
Het driemastschip, hoe zwaar bevracht,
Geheel op zijde hellen.

„Waar zijt gij," schipper, „riep hij uit,
„Die mij mijn geld woudt rooven?
Wat schuilt ge in 't scheepshol, looze guit!
Er uit, kom spoedig boven!

Kom boven, of ik stap aan boord,
En doe uw vaartuig zinken.
Geef geld en goed, gelijk 't behoort,
Zoo gij niet wilt verdrinken!"

Dan kroop de schipper langzaam op,
En stak het hoofd naar buiten,
En zag den norschen reuzenkop:
Dat deed hem de oogen sluiten.
„Ach," sprak hij staamlend, „ach, het tij,
De stroom, uwe Excellentie!
De wind dreef mij uw slot voorbij:
't Was tegen mijn intentie."

Maar Antigoon was goed jurist
Van 't crimineelst gevoelen,
Dat van de zaak als zaak beslist,
En vraagt naar geen bedoelen. —
„De misdaad blijkt. De wet eischt straf.
Ik kan het regt niet stuiten.
Derhalve, vriend, uw hand moet af!
Maar lang mij eerst uw duiten."

De schipper stond geheel versteld
Van 't spoedig regtbeslissen.
„Daar is," zoo kreet hij, „al mijn geld,
Maar 'k kan mijn hand niet missen.
Ach! neem me een kies, een tand, een neus,
Een oor voor satisfactie!" —
„Neen, reik me uw hand," hernam de Reus,
„Ik kom in geen transactie."

En, schoon de schipper droevig zag,
't Was: Opgestroopt de mouwen!
En fluks werd met een enklen slag
De hand hem afgehouwen.
Dan greep de Reus die versche hand
Om ze in den vloed te slingren;
En ach! zij dreef langs duin en strand,
Met alle vijf de vingren.

En spoedig was de breede vloed
Bedekt met regterhanden.
De baren waren rood van bloed,
En rood van bloed de stranden.

Elk schipper lag de roerpen neêr,
En wou geen schipper blijven.
Men zag in 't eind geen schepen meer,
Maar enkel handen drijven.

Men zegt, dat toen een groot Poeet,
Geroerd door zoo veel lijden,
Besloot aan 't algemeene leed
Zijn zangen toe te wijden.
Zijn puntig slotrijm was altoos
In dit refrein begrepen:
Thans zijn de schippers *handeloos*,
En *handelloos* de schepen.

Maar vruchtloos riep zijn stoute zang
't Lafhartig volk ten strijde:
Geen mensch, die aan 't gemeen belang
Zijn lijf en leven wijdde.
Ja zelfs, men sprak, de kunst tot hoon,
Waartoe dat nutloos zingen?
Grijp zelf het zwaard, o Muzenzoon!
En ga den Reus bedwingen!

Zoo bleef de moedwil ongestuit,
De wreedheid ongewroken,
En Druon smulde van zijn buit,
En liet den schoorsteen rooken.
Ligt waar' hij nog op dezen dag
In aanzien en vermogen,
Was niet een kerel, als een vlag,
Het land ter hulp getogen.

II.

Stem, zangster! nu een hooger toon,
En span de snaren stijver.
Een daad, zoo groot als ongewoon,
Eischt ongewonen ijver.
Wie was het, die het reuzenbloed
Deed stroomen in de Schelde,
En, Hercules gelijk in moed,
Den tweeden Eryx velde?

't Was Brabo, Cezars krijgsgenoot;
Van 't zevenheuvlig Romen,
Expres om roem of heldendood,
Naar 't Vlaamsche strand gekomen.
Een regtgeaarde Mavors-zoon,
Naar lijf en ziel en zinnen,
En die, als Cezar, zijn patroon,
Kon komen, zien en winnen.

Geen tweestrijd met gelijke kans
Kon zulk een held bekoren;
Maar moedig sloeg het hart des mans,
Toen hij 't verhaal mogt hooren,
Hoe Druon 't land, reeds jaren lang,
Deed dansen naar zijn pijpen.
„Hier," riep hij, „kom ik aan den gang!" —
En liet zijn sabel slijpen.

Hij schreef den Reus een fiksch cartel,
Om hem ten strijd te dagen;
En Druons antwoord was: „'t Is wel;
Ik wil die kans eens wagen."

Die maar klonk uren ver in 't rond;
Het volk klom op de dijken,
En stond, met open oog en mond,
Om naar 't gevecht te kijken.

Steek nu de schelle krijgstrompet,
o Zanggodin, blaas krachtig!
En maak, wie op iets anders let,
Op zulk een strijd aandachtig.
Verhef den bliksem van het staal
En 't schriklijk zwaardgekletter,
In keur van gruwzame oorlogstaal,
En baad — in bloed en etter.

Met harnas, schild en zwaard en speer
De kampplaats ingetreden,
Ging Brabo rustig op en neêr,
Met afgepaste schreden.
Het volk verhief het feestgeluid,
Als waar' de Reus verwonnen;
En galmde Braboos glorie uit,
Eer 't strijden was begonnen.

Doch toen de Reus naar buiten kwam
En weg en wei deed trillen,
En voor een speer een pijnboomstam
Deed in zijn vuisten drillen;
Doch toen hij steenen trad tot gruis
En in de lucht liet schermen;
Toen vlood de menigte naar huis
En bad reeds om ontfermen.

Maar Brabo hield zich kloek en knap,
En wist van vrees noch beven;
Hij zette zich tot strijden schrap,
Al ging 't om lijf en leven.
Hij blaakte om wapens en geweer
In 't reuzenbloed te doopen,
En waagde 't, met gevelde speer
Op Druon in te loopen.

„Waar schuilt," sprak deze, „die Romein,
Die zoo veel trots deed blijken?
Of is dat ding zoo bijster klein,
Dat ik naar de aard moet kijken?" —

Hij sprak, en voelde aan 't linkerbeen
Zich wonden. Hij verschrikte,
En zag omlaag, maar riep met een:
„'t Is of een speld mij prikte."

Hij greep de speer, die in zijn knie
Bebloed was blijven steken,
En trok haar uit; en een, twee, drie,
Zocht hij dien hoon te wreken.
Maar Brabo bleef in nood bedaard,
En was reeds uit de voeten;
En stond gereed om met het zwaard
Den Reus op nieuw te groeten.

Toen nam de Reus zijn zware spies,
En hield de punt naar voren,
Om Brabo zonder tijdverlies,
Door merg en been te boren.
Maar Brabo, als een haas zoo snel,
Schoot tusschen Druons beenen,
En zwaaide 't krijgszwaard vreeslijk fel,
En hieuw hem in de scheenen.

Geen spies baatte Antigoon nu meer;
Hij wierp het hout bezijden,
Zoo wijd hij kon, en toog van leer,
Om met het zwaard te strijden.
Hij hieuw naar Brabo, die het zag,
En fluks zich voeten maakte,
Zoo dat de Reus schier slag op slag
Zijn eigen teenen raakte.

Maar Brabo sprong gedurig rond,
En sloeg, als handig vechter,
De reuzenschenkels wond bij wond,
Nu 't linker, dan weêr 't regter.
Men zag het zwarte reuzenbloed
Uit pees en ader spuiten,
En stroomen als een breede vloed
Uit de ongemeten kuiten.

Vergeefs verhief de Reus het been,
Om Brabo weg te schoppen:
Vergeefs! hij sprong met vlugge leên,
En wist den Reus te foppen;

En eindlijk, met een snelle vaart,
Ontvlood hij aan zijn woede,
En stond van verre, wel bewaard,
Eer 't Antigoon vermoedde.

Toen ging de schoonste wedloop aan,
Die immer is geloopen.
Het strand der Schelde was de baan,
Met reuzenbloed bedropen.
Een stap van Druon was zoo wijd
Als driemaal zestien stappen
Van Brabo; maar dees wist altijd
Door snelheid hem te ontsnappen.

Ook was de Reus gewond, gehakt,
Gekorven en gesneden;
En ging, door bloedverlies verzwakt,
Met waggelende schreden.
In 't eind, hij beefde en kon niet meer,
En zocht op 't zwaard te steunen;
Maar knikte en zonk ter aarde neêr,
En deed den omtrek dreunen.

Daar lag hij op het breede strand,
Met bloedig stof bestoven,
Wel zeven voeten diep in 't zand,
En veertien voet er boven.
Hij schudde ontzettend hals en kop,
En sloeg met de armen gruwlijk,
En wilde graag, maar kon niet op,
En brulde en raasde afschuwlijk.

Maar Brabo klom den woesten gast
Op 't hoofd, vol zware lokken,
En zat er als een vleêrmuis vast,
Hoe 't schudden mogt of schokken.
Hij stiet zijn zwaard hem in den neus,
Zoo dat de Reus moest niezen;
En snaauwde vreeslijk: „wreede Reus!
Gij hebt het voor uw kiezen."

Hij gaf hem nog een steek vier, vijf,
In oogen en in ooren,
En liep toen over 't reuzenlijf,
Om hem in 't hart te boren.

Dat diende voor genadestoot!
Hij trof den Reus ter dege,
En Druon Antigoon was dood,
En Brabo kraaide zege.

Toen liep het volk, dat, bij den strijd,
Zich angstig had verscholen,
Vol geestdrift toe, van wijd en zijd,
Uit hutten en uit holen.
Het vierde om 't lijk een vreugdefeest,
Maar voelde 't hart nog krimpen;
't Had Druon levende gevreesd,
En kwam hem dood beschimpen.

En Brabo hield, van 't reuzenlijk,
Een aanspraak tot de natie,
En deed, al meldt dit geen kronijk,
't Gewis niet zonder gratie.
„Aanvaardt," zoo sprak hij, „thans mijn groet,
Bewoners van dees landen,
En schippers op den breeden vloed,
Zoo met als zonder handen!"

„Ik heb den dwingland neêrgeveld;
Ik mogt u vrijheid schenken;
Mij moet ge, als redder en als held,
Met dankbaarheid gedenken.
Doch ziet nog eerst het laatst bedrijf:
Ik wil mijn zwaard nu scherpen,
En houw den Reus den hand van 't lijf,
Om ze in den vloed te werpen."

Toen liet hij aan den regterkant
Van 't lijk zich nederzakken,
En stapte naar de reuzenhand,
En ging met lust aan 't hakken.
Hij had welhaast die taak volbragt,
In 't aanzien van de scharen,
En greep, en wierp de hand met kracht
In 't midden van de baren.

„Bewondraars," sprak hij, „van mijn daad!
Vergeet haar nooit nadezen,
Maar sticht alhier een stad, en laat
Haar naam Handwerpen wezen,

Zoo wete in later tijd het land,
De steden en de dorpen,
Dat Brabo hier de reuzenhand
Heeft in den vloed geworpen.

Ik zal die stad voor leed behoên,
En daar mijn zetel vesten;
En, enkel om u dienst te doen,
Regeer ik dees gewesten.
Gij moogt, opdat de vlugge faam
Uw dankbaarheid kan roemen,
Het land verdoopen naar mijn naam:
Gij moogt het Braband noemen."

Dat deed het volk eerst regt plezier;
Het maakte Brabo koning,
En zong en sprong met luid getier,
En ging weêr naar zijn woning.
Handwerpen werd de nieuwe stad
Geheeten onder 't bouwen.
Zij heeft dien naam tot nu gehad,
En zal hem steeds behouên.

1822.



DE KROONEN.

De wereld, wie zoo menig lied
Haar ondank heeft verweten,
Vergeet het groote en schoone niet
En zal het nooit vergeten.
Treedt nader, wie zij groet voor schoon,
En kent voor groot en edel!
Zij vlecht u willig krans en kroon
Om d'opgeheven schedel.

Zij geeft aan jeugd en schoonheid eer,
Door blik en blos bewogen;
En buigt zich voor haar wenken neêr,
En bukt voor haar vermogen.
Zij slingert haar bij 't echtaltaar,
Versierd door zedig blozen,
Een frisschen krans in 't golvend hair,
Van mirteblad en rozen.

Geen dichter laat vergeefs zijn kunst
In stoute zangen hooren:
Zij schenkt zijn heilige aandrift gunst,
En leent hem gretige ooren.
Zij heeft voor hem, in hut en hof,
De luidste lofspraak over,
En kroont, zijn hartig lied ten lof,
Zijn hoofd met eereloover.

Den Vorst, uit edel bloed geteeld,
En op den troon verheven,
Wordt, ongeveinsd en onverdeeld,
Haar dank en lof gegeven:
En slaat, bij 't luide dankbetoon,
't Vermoeide hart hem banger,
Zij drukt hem blijde een gouden kroon
Op 't hoofd, van zorgen zwanger.

Ook hij, die eer en glorie zoekt,
Waar bloed en tranen vlieten;
De held, al wordt de krijg gevloekt,
Zal roem en eer genieten.

Zij zal, tot loon der heldendaad,
Een krans van lauwervlechten,
Maar met een afgewend gelaat,
Hem om den schedel hechten.

Hij, hij alleen blijft onbekranst,
Hij leeft en sterft vergeten,
Wiens grootheid in 't verborgen glanst,
Bij onbesmet geweten.
Hem is de wereld veel te klein
Met kransen en met kroonen;
Zijn deugd, in voor- en onspoed rein,
Kan eer noch aanzien loonen.

Hij wacht, in hoogen hemeltrans,
Waar heilige englen galmen,
Zijn deugd ten prijs, een eerekrans
Van onverwelkbre palmen.
Hij ziet, aan d'eindpaal van zijn weg,
Dien hooger luister glansen;
En — aardsche kroonen schenkt hij weg,
En lacht met aardsche kransen.

Naar 't Hoogduitsch van SEIDEL.
1822.

GEBED.

Wanneer voor 't Godlijk aangezigt
De Seraf knielt, en diep gebogen
Niet waagt de neêrgeslagen oogen
Te heffen naar het Eeuwig Licht;
Niet waagt, in onderworpen smeeken,
Zijn reine wenschen uit te spreken,
Maar wacht wat de Almagt hem gebiedt,
En stemt Haar wil met zijn begeeren,
Of laat Zij hem zijn wensch ontberen,
In Haar bevel zijn wellust ziet:

Zal dan de zwakke zoon van 't stof
Aan God zijn leed en lijden klagen,
En morrend om verligting vragen
Van 't onheil, dat zijn boezem trof?

Zal dan de mensch zich onderwinden,
Den arm der Almagt vast te binden
  Aan 't grillig weiflen van zijn wensch?
Zal de Almagt naar zijn smeeken hooren,
En 't eeuwig raadsbesluit verstoren,
  Om 't kermen van een dwalend mensch?

  Of schonk de Algoedheid ons het regt,
In nood en strijd Haar aan te spreken,
En heeft Zij aan 't demoedig smeeken
  Haar troost, Haar bijstand toegezegd?
o Ja! Zij hoort geen sterfling kermen,
Of is, door eindeloos ontfermen,
  Met zijne ellende en schuld begaan.
Een immer weldoend Hemelvader
Wil dat Zijn hulploos kroost Hem nader':
  Een Vader hoort Zijn kindren aan.

  Zoo hoor, o Vader, ons gebed!
't Is onbegrensd op U vertrouwen;
Geen wreevlig eigen wil ontvouwen,
  Dat roekloos de Almagt palen zet;

Geen angstig kermen, raadloos weenen;
't Is onzen wil met U vereenen;
't Is loven wat Uw wijsheid doet;
't Is voor Uw liefde in liefde blaken;
't Is naar een hooger heilgoed haken;
't Is zuchten om een rein gemoed!

Waar dat gebed ten hemel stijgt,
Daar laaft, gelijk de dauw den bloesem,
Gods geest den engbeklemden boezem,
Die onder schuld en rampspoed hijgt.
Daar druppelt, bij de felste smarte,
Een zachte troost in 't lijdend harte;
Daar zwijgt de stem der driften stil;
Daar zwicht de woeste kracht der zinnen;
Daar wordt de boezem rein van binnen...
God! leer mij bidden naar Uw wil!

1822.



DE MAATSCHAPPIJ VAN WELDADIGHEID.

DE MAATSCHAPPIJ VAN WELDADIGHEID.

U zing ik, frissche stam, op Neêrlands grond ontsproten,
Door Neêrland aangekweekt; wiens takken, breed geschoten,
Den arme dekken door hun schaduw, en wiens vrucht
Aan Neêrland zegen schenkt; u, die geen stormen ducht,
Noch voor de vlagen bukt, die door uw blaadren jagen,
Maar fier de kruin verheft, om eeuwen vrucht te dragen:
U zing ik, Maatschappij, aan Neêrlands heil gewijd,
U, die weldadig heet en die weldadig zijt!

Gewis, 't is prijzenswaard, door menschenmin gedreven,
Aan d'opgegaarden schat den arme deel te geven;
Zijn lijden niet te zien, dan met een traan in 't oog,
En met de hand, gestrekt ter hulp; bij elken toog
Uit d'ingeschonken kelk der vreugd aan hen te denken,
Wie iedre lafenis ontzegd is; hulp te schenken,

Wie hulp verlangt; genot en rijkdom af te staan,
Zoo lang te geven rest, in 't geven onvoldaan.
Gewis, dat is een deugd, die 's hemels Englen loven.
Zij schenkt een kalme vreugd, den boezem niet te ontrooven,
Maar weert de ellende niet van de aarde. — Zulk een doel
Ontstijgt haar kracht te ver. — Het ligt geroerd gevoel
Moge enklen, velen zelfs, ten troost, ten balsem wezen;
Maar 't zal de onpeilbre wond van de armoê niet genezen.
De kanker ligt te diep. 't Zegt weinig, als men 't kwaad
Van enkle deelen weert, maar 't in de pestbuil laat.
't Zegt weinig honderden, die spijs en deksel vragen,
Te helpen op hun klagt. — 't Zijn duizenden, die klagen.
't Is de eene helft des volks, die de ander 't daaglijksch brood
Komt smeeken; die weldra, bij 't klimmen van den nood,
Die gift als wettig deel zal eischen, en, bij 't weigren,
Zal rooven wat haar lust, en regt en wet ontsteigren.

Ja, de armoede is als 't graf, dat staâg zijn buit ontvangt,
Maar, hol en onverzaad, staâg meerder buit verlangt;
Een grondelooze kuil, te dempen noch te digten,
Wil onberaden drift dat reuzenwerk verrigten.
Wat waagt ge u aan zijn boord, en waant, dat de enkle kluit,
Die ge in den afgrond werpt, zijne open kaken sluit,

Verdoolden, wie de zucht voor 't goede 't hart moog roeren,
Maar wie 't aan krachten faalt, wanneer gij 't uit zult voeren!
Kent gij de diepte, die gij roekeloos genaakt?
Mat gij den arbeid af, die, nacht noch dag gestaakt,
Den poel kan dempen en het stijgend vocht kan droogen,
Dat opwelt in den kuil? — Of is uw ijdel pogen,
Aan kracht en kennis arm, de zwakheid van een kind,
Die voor een korte poos vermaak in d'arbeid vindt,
Maar 't onvolvoerde werk verlaat na weinige uren,
En de opgegrepen spa kan torschen, noch besturen?
Zoo gaat! Dat forscher arm uw kinderhand vervang'! —
Dat kunt ge, o Maatschappij! gij, voorwerp van mijn zang!
Gij, die den diepen kuil gepeild hebt en gemeten,
De kracht der wieling in zijn kolken niet vergeten,
Maar, wat tot demping strekt, doorzien hebt en beproefd;
Die 't éénigst middel kiest, en wat uw keus behoeft
Door onvermoeide vlijt verkrijgt; — die duizend handen
Doet werken op uw wenk en d'ijver doet ontbranden
In duizend harten. — Gij kunt de aangevangen taak
Volvoeren. Gord u aan met kracht en ijver. — Staak
Den zuren arbeid niet. — Zoo wordt de kuil gesloten,
En bloemen luiken op, den afgrond uitgesproten.

Gelukkig voorgeslacht! u was zij onbekend,
Die diep gezonken teelt, door ledigheid verwend,
Die 't wellust achten durft in luiheid voort te leven,
Verzadigd door het brood, uit mildheid haar gegeven,
En d'arbeid vliedt als straf. — o Vaadren! in uw tijd
Was de armoê min verlaagd en eer noch schaamte kwijt.
Toen wist zij, 't oog op God, haar zwaren last te dragen,
Geduldig in den nood en huivrend dien te klagen;
Toen school ze in duister weg, ontveinsde wat zij leed,
En bloosde bij 't genot van d'onverdienden beet.
Uw arme was de wees, van oudren zorg verstoken;
De grijsaard, onder 't wigt der jaren neêrgedoken;
De kranke, zuchtende op het ziekbed. Zij alleen
Verlangden in hun nood de hulp van 't algemeen.
Hen kost gij troosten; aan hunne armoê hulp bewijzen,
En, op uw mildheid fier, het Land gelukkig prijzen,
Waar hij slechts, onverhoord, den rijke bijstand vroeg,
Hij, die de ellende, als straf van dartle luiheid, droeg.

Die dagen zijn voorbij. — De krijgsvlam, uitgebroken
En, heel Europa door, vervaarlijk opgestoken,
Niet uitgebluscht door bloed, met stroom bij stroom geplengd,
Liet in den wereldbrand dit Land niet ongezengd.

Al golvend sloeg zij voort en lekte dak en wanden
Des grijzen tempels, waar, uit ruim gevulde handen
De Handel welvaart stortte op Neêrland en de schaar'
Zijn milde gunsten schonk, die offerde aan 't altaar.
De tempel viel, door 't vuur verteerd. De Handel vlugtte.
Het offer werd gestaakt. De schaar' verbleekte en zuchtte,
En doolde kermend rond en zocht naar vreemde hulp. —
Een bange noodkreet klonk uit de armelijke stulp
Den rijken landgenoot in de ooren, die milddadig
Zijn schatkist opensloot. — Hij gaf en gaf gestadig;
Maar immer liet zijn gift den eischer onvoldaan.
Het heir der armen wies in tal en stoutheid aan,
En waande dra, verwend door 't onbekrompen geven,
Den last des arbeids van zijn schoudren opgeheven,
En roemde, bij den smaad der laagste beedlarij,
Zich, vrolijk juichend, van den paradijsvloek vrij.

Verdwaasden! kendet gij het heil door u verkregen!
Uw zegen is een vloek; de vloek was u een zegen.
't Is de arbeid, hij alleen, die u gelukkig maakt.
Hij is bestemming, die gij strafloos niet verzaakt;
't Beding van 's Hoogsten gunst, voor hem alleen te wachten,
Die, werkzaam waar hij kan, zijne ingeschapen krachten

Tot eigen nut besteedt en 't heil der Maatschappij:
Hem staat, in 's levens strijd, de wakende Almagt bij.
Zij leert hem, in den nood, op menschen niet te bouwen,
Maar, ijvrig in zijn taak, zich zelf en God vertrouwen,
Die hem de krachten geeft en de uitkomst; en hij dankt,
In voor- en tegenspoed, Gods raad, die wijkt noch wankt.

Dat kan hij niet, die, door den zwijmellust bevangen
Der luiheid, zich niet schaamt van andren af te hangen;
Die zijn geluk op aard niet van een hooger kracht,
Die in hem leeft en werkt, maar van het stof verwacht;
Die wil genieten, niet verdienen; die het leven
Als levensdoel beschouwt en verder niet wil streven;
Die leeft voor 't oogenblik en aan geen morgen denkt,
Zoo lang hem 't heden rust bij vadzig niets doen schenkt.
Hij voelt de koude borst door geestdrift nooit bezielen;
Hij kruipt voor menschen en vergeet voor God te knielen.
Hij biedt geen weêrstand, als het lot zijn ziel beklemt:
Het vijvernat gelijk, dat de eerste nachtvorst stremt,
Terwijl de breede stroom, in 't onbedwingbaar klaatren,
Het ijsvlies schuurt van een, dat rimpelt op zijn waatren.
Hij heeft geen geestkracht, daar hij 't ongeval meê draagt;
Geen moed, die hem verheft en in het lijden schraagt;

Hij hijgt slechts naar genot, en, immer onverzadigd,
Wrokt hij op mensch en God, wiens gunst hem begenadigt.
  Zijn ziel kent troost noch hoop. Haar laatste kracht verdwijnt.—
  Als 't ligchaam, uitgeteerd door leed en luiheid, kwijnt,
Dan leeft hij stervend voort, en, beter nooit geboren,
Op aarde ellendig en voor hooger kring verloren.

  Stort nu, milddadigen! uw schatten uit en schenkt
  Den arme giften, wien ge uw meêlij waardig denkt.
Geeft dubbel, wie door klagt en luidgeschreide tranen
En uitgevast gelaat, u om eene aalmoes manen;
  Verkwist uw rijkdom, waar gij armen lijden ziet:
  Gij rekt hun leven, maar gij weert hun lijden niet.
Die mildheid moge uw hart een zalig uur verwerven;
Aan duizend harten doet zij zalige uren derven.
  Ze is als het heulsap, dat de pijn een poos verdooft,
  Maar 't kranke ligchaam sloopt en geest- en spierkracht rooft.
Neen, wilt gij mild zijn, wilt gij woekren met uw schatten,
Leert de armen, waar gij 't kunt, hun waarde als mensch bevatten;
  Verheft hen uit het slijk, waarin zij kruipen. Doet
  In 't weggekrompen hart de hoop op hooger goed,
't Besef van Gods genade en trouwe zorg ontvonken.
Reikt hun uw goud, niet als een gift aan hen geschonken,

Maar als hun loon. Laat hen verdienen wat gij geeft,
En wischt de smaadheid af, die op geschenken kleeft.
Door werkzaamheid alleen kan de arme zich herstellen.
Zij doet weêr levenskracht in krimpende aders zwellen.
't Verkwijnend ligchaam leeft op nieuw. De ziel gevoelt
Haar aanleg. De arme weet waarvoor hij werkt en woelt.
Hij smeekt niet meer om hulp; hij mag zijn loon begeeren.
Hem kan de rijke, bij zijn rijkdom, niet ontberen.
Hij kent zich hem gelijk. Gelaten in zijn lot,
Als hij zijn nooddruft wint, dankt hij in de armoê God.

Wat draalt gij, rijken? Laat uw ijver niet beperken.
De schaar' der armen roept om bijstand. Doet haar werken.
Of loont haar onwil, in 't bedorven hart gekweekt,
U met versmading? Vloekt zij d'arbeid? Of ontbreekt
In 't overvolkt gewest het werk voor zoo veel handen?
Is de arbeid reeds verdeeld? Zijn alle nijvre standen
Van werkliên overlaân, en weren zij om strijd
Den mededinger af, die 't voordeel hun benijdt?
Vergroot zich 't aantal steeds der werklooze arbeidslieden,
Die de armen, maar vergeefs, aan elken arbeid bieden
Voor min dan 't wettig loon? En wordt, daar ieder klaagt,
Steeds meerder voortgebragt, dan weelde of nooddruft vraagt?

Hoopt zich de voorraad op in 't huis der handelaren,
En zwelt de stapel steeds van onverkoopbre waren?
Vernielt de kunstkracht, die den menschen-arm verdringt,
En stoom- en raderwerk tot haar bedoeling dwingt
En dubblen voorraad schept, voor lager prijs verkoopbaar,
Des werkmans laatsten steun? Is geen verbeetring hoopbaar,
En kunt gij de armen, dien ge uw bijstand hebt beloofd,
Geen werk verschaffen, dan hetgeen ge aan andren rooft:
Zoo zwicht voor 't lot! verkwist uw schatten in geschenken.
Geeft rijklijk, maar laat af bij uwe gift te denken.
Verschaft der luiheid rust, voedt de ondeugd en versterkt
Een wanteelt, wier geweld eens Neêrlands val bewerkt.

Maar neen! nog bleef in 't wee een scheemrend uitzigt open.
Hoe zwart de nacht ook zij, hij laat een morgen hopen.
De zon verrijst reeds, die weldadig licht verspreidt
En bloei en leven schept, waar zij haar gloed verbreidt.
Verheugt u in haar licht, gij, armen! staakt uw vreezen.
Wie werkzaamheid begeert, wordt arbeid aangewezen,
Door niemand nog aanvaard. — Zij spreekt, de Maatschappij,
Weldadigheid gewijd. Staat haar bedoeling bij,
o Rijken! zoo ge uw hulp aan de armen wilt bewijzen;
En mogt ze u vreemd zijn, leert haar kennen en haar prijzen!

Zij spoort de waarheid op, die 't schaars gelezen blad
Van 't zware boekdeel, als een ongekenden schat,
Of, als het goud-erts in de mijnen, houdt besloten,
En spreekt haar lessen uit voor 't oor der landgenooten.
Zij biedt verborgen goud, aan weinigen vergund
Te kennen, allen aan, tot gangbaar geld gemunt.
Zij deelt de wijsheid rond der wijzen, niet beladen
Met ijdle woordenpraal, maar uitgedrukt in daden.
Zij doet de waarheid zien, niet gissen. Haar betoog
Is handling, onbedekt voor 't onderzoekend oog.
Zij kent den arbeid, die het stijgend wee kan keeren,
Dat Neêrland overstelpt, en d'aanwas af zal weren.
't Is hij, die 't karig loon niet van de weelde ontvangt,
En, wislend met den dag, niet aan behoefte hangt
Van andren; die op gunst noch toeval hoeft te wachten,
Maar zeekre rente trekt van de aangewende krachten;
Die, rijkdom scheppend, door het loon, dat hij begeert,
Den algemeenen schat niet mindert, maar vermeêrt.
Zij kent dien arbeid, dieden arme zal verrijken:
Het is de landbouw, die de ellende zal doen wijken;
De landbouw, al te lang verwaarloosd, die den vloed
Van wee beteuglen zal, die over Neêrland woedt.

Weldadigheid blikt rond, en uitgestrekte landen
Zijn woest en onbeteeld en wachten slechts naar handen,
Die hen bebouwen, om, voor 't uitgestrooide zaad,
Een oogst te schenken, die de hoop te boven gaat.
De schaar' der armen staat verlegen, zoekt verslagen
Naar arbeid, zoekt vergeefs en weet niet wien te vragen:
Weldadigheid verneemt hare aangeheven klagt;
Zij kent den dorren grond, die op bebouwing wacht:
Dáár voert zij de armen heen en 't middel is gevonden,
Dat nieuwen rijkdom schept en spijs voor duizend monden.

Waar zijn die gronden, waar die velden, uit wier schoot
Zoo rijk een zegen zal ontkiemen? daar de nood
De toegezegde hulp zal vinden? Waar verbreeden
Die vruchtbare akkers zich; door 't kouter nooit doorsneden,
Die weiden, nooit begraasd? Waar is die vette klei,
Zoo lang verwaarloosd? — Niets dan dorre en schrale hei
Ligt open. Iedre plek, die vruchtbaarheid deed wachten,
Is reeds tot vruchtbaarheid gedwongen. — Welke krachten
Ontlokken welig graan en voedingrijke plant
Aan drassig veenmoeras of stuivend heidezand?
Dat kan de mensch! Zijn geest, die starren en planeten
In hare loopbaan volgt en in de diepste spleten

Van 't zwanger aardrijk dringt; die elk geheim bespiedt
Der werkende Natuur en haar als hoofd gebiedt;
Die in haar rijkdom kracht voor 't stoutst bestaan kan vinden;
Die elk bestanddeel weet te mengen en te ontbinden;
Die de aarde, die hem draagt, de lucht, die hem omringt,
En 't strijdend tweetal, vuur en water, leidt en dwingt
Tot zijn bedoeling; hij kan vruchtbaarheid bevelen,
En uit den dorsten grond den vetten graanhalm telen. —
Het land wordt omgekuild. De diep bedolven laag
Door de opperkorst gespit, om de opgesloten vaag
Te ontdekken; 't heideveld door vruchtbaarmakend branden
Gezengd; de kostbare asch vermengeld met de zanden;
De mesting aangebragt en over 't land gespreid;
Uit rotting levenskracht en bloei en vruchtbaarheid
Ontwikkeld; 't jong gewas besproeid, als 't niet wil tieren;
De schrale grond verkwikt door krachtverleenend gieren;
Het onkruid weggewied, dat opkiemt onder 't graan;
Met nooit vermoeide zorg aan elken eisch voldaan,
Die 't zandig bouwland vergt, en nimmer rust genoten,
Eer 't graan in de airen zwelt, den heigrond uitgesproten.
Dan loont een welige oogst de vlijt aan haar besteed;
Dan toont zij, dat de mensch Natuur te dwingen weet.

Schept moed dan, armen! Hoort u tot den arbeid nooden;
Snelt toe en grijpt de spâ, die u wordt aangeboden.
  Eene eedle Maatschappij, voor wie uw heil slechts geldt,
  Bestuurt het akkerwerk en leert u 't heideveld
Bebouwen en door vlijt gewenschte vruchten winnen.
Schept moed en aarzelt niet den woesten grond te ontginnen.
  Of vreest gij, dat uw arm, door ledigheid ontwricht,
  Zijn dienst ontzeggen zal, en 't ongewoon gewigt
Van veldspade en houweel niet torschen; dat uw leden,
Aan 't weefgetouw gekromd, geen akker-werkzaamheden
  Verduren zullen, maar, voor d'arbeid niet bestand,
  Bezwijken op het veld bij heeten middagbrand;
Dat uw verzwakt gestel geen gure regenvlagen,
Noch snerpend winterweêr, noch koude lucht verdragen,
  Maar afgemat door 't werk en vóór den tijd veroud,
  Het graf zal vinden op den akker, dien gij bouwt?
Laat door dien ijdlen schroom uw heil u niet ontraden;
Het is geen slavendienst, die u wordt opgeladen.
  't Is arbeid, afgepast naar uwe ontspierde kracht,
  Die u wordt toebedeeld. Weldadigheid verwacht
Van 't kind geen mannenwerk. Leert slechts uw krachten kennen,
Zoo zal het werken zelf u aan het werk gewennen.
  Het zieklijk wangevoel, waar ge onder kwijnt en zucht,
  Zal, bij den arbeid en 't genot der vrije lucht,

Verdwijnen. Levenslust zal door uwe aadren vlieten,
En met een dankbren geest u 't aanzijn doen genieten.
Kunt gij nog twijflen? Pleegt met de ondervinding raad:
De heigrond is bebouwd en Fredriksoord bestaat!
De welvaart heerscht in 't huis der armen. Slaat hen gade,
Verjongd bij 't akkerwerk en grijpt met moed de spade.

Daar lag een woeste grond, die nimmer vruchten droeg,
Een onafzienbaar veld, nog nooit door spade of ploeg
Doorsneden, waar alleen de bruine heiplant groeide
In 't ligt verstuivend zand. De lenteregen vloeide
Vergeefs in drupplen neêr, van levenskracht bevrucht.
Zijn zegen ging te loor, verwasemd in de lucht,
Of nutloos weggedroogd, als hij in 't zand verzakte.
De zomerzon bescheen vergeefs de onvruchtbre vlakte,
En spilde 't koestrend vuur aan dor en kwijnend kruid,
Maar lokte gras noch graan den woesten heigrond uit.
De reiziger, verdoold in de onbebouwde streken,
Vond, waar hij de oogen sloeg, noch huis, noch hut, noch teeken
Van menschen. Alles zweeg, en 't wijkende verschiet
Bedroog zijn starend oog. Met weemoed en verdriet
Zag hij de zandzee langs, die, onbeploegd en open,
Den voorzaat nutloos bleef, den nazaat niets deed hopen,

En snelde rasser voort, opdat hij 't oord ontweek.

De Maatschappij, in doel weldadig, vindt die streek,
Zij ziet de woeste hei: bestemt ze om vrucht te dragen,
En brengt er de armen heen, die haar om arbeid vragen.
Zij slecht het heuvlig veld en kuilt den dorren grond,
En deelt hem, omgeploegd tot akkers, de armen rond,
En leert hun 't akkertuig hanteren; 't veld bebouwen.
Zij mesten 't schrale zand en spitten 't en betrouwen
Het zaad aan de open voor, tot vruchtbaarheid bereid.
Het jong gewas schiet op, met ongeduld verbeid,
En spelt den ruimen oogst, dien de akkerman zal rapen;
En 't dorre heiveld groent, in vruchtbaar land herschapen.

Een tal van woningen verrijst aan wederzij
Van 't pas ontgonnen land, in afgemeten rij
Gebouwd en door haar erf gescheiden van elkander.
De bouw van 't eene huis gelijkt den bouw van 't ander
In nette eenvoudigheid, naar boerschen stijl en trant.
Een enkel woonvertrek, waar 't knappend haardvuur brandt,
Vereent het gansch gezin. De ladder leidt naar boven,
Waar 't leger ligt gespreid, dat, na 't vermoeijend slooven

Door rust de kracht hersteld. Eene opgeslagen schuur
Vergroot het needrig huis en sluit aan d'achtermuur.
Dáár wordt het rund gestald en 't akkertuig geborgen;
De voorraad opgelegd, door noeste vlijt en zorgen
Gewonnen en vergaârd. De nieuwe landman vindt
Zijn heil in 't nieuw verblijf en dankt met vrouw en kind
Voor 't ongehoopt geluk en d'ongebeden zegen.
Van alle zijden lacht het vruchtbaar veld hem tegen:
Zijn woning is omtuind met groente en hofgewas;
Op de open akkers bloeit het sierlijk klavergras;
De rogge buigt den halm, als 't koeltje 't veld doet golven;
De onschatbre wortelvrucht, die, onder de aard' bedolven,
Tot knoestige appels zwelt en 't voedzaam brood vervangt,
Schiet uit in welig loof. — Die rijke teelt verlangt
Niet vruchtloos naar de zorg des landmans. — Veld en akker
Zien, waar het werk hem roept, hem onvermoeid en wakker.

De ledigheid wordt ook in 't woonhuis niet geduld.
Geen lid van 't huisgezin, dat niet zijn taak vervult
In nutte bezigheên, die aan zijn krachten passen.
Geen zwakke vrouw, geen kind, der moederzorg ontwassen,
Dat niet door nijverheid de welvaart stijgen doet.
Het snorrend spinrad draaït bij 't trapplen van den voet.

De zachte wol en 't vlas, op eigen grond gewonnen,
Wordt door de kinderhand tot draden uitgesponnen,
Die 't kunstig weefgetouw, terwijl de spoel zich rept,
Ter kleeding van 't gezin, in stevig doek herschept.
De scheemring valt. De man keert van den arbeid weder,
En bergt het akkertuig en zet vermoeid zich neder
Bij 't werkzaam huisgezin en rekt zijn matte leên.
De kindren rijzen op en schuiven 't spinrad heen
En zeggen vader, hoe zij vroom en vlijtig waren,
En toonen hem om strijd het afgesponnen garen,
En pragchen om een kus en dartlen om zijn schoot.
De brave huisvrouw snijdt het smaaklijk avondbrood,
En deelt het allen rond. — Zij bidden God en eten,
En roemen aan den disch hun rijkdom; maar vergeten
De bange dagen niet, eer God hun redding zond,
Toen menigmaal de nacht hen onverzadigd vond.

't Geheugen blijft hun bij dier droeve jammertijden,
En stemt hun hart tot dank na 't doorgestane lijden.
Toen kromp het in hun borst van eindeloos verdriet;
Zij proefden 't bitter slechts, maar 't zoet des levens niet.
Toen kwijnden ze in de stad, die, vol van lust en leven,
Voor hen slechts droefheid had, hun hand geen werk kon geven.

Daar won, toen ruim vertier den handel bloeijen deed,
De vader 't daaglijksch brood en kende zorg noch leed.
Nu stond de handel stil; de werkman werd ontslagen;
De kleine som verteerd, gespaard in blijder dagen;
Het huisraad werd verkocht. De kleeding werd verpand.
't Ontbrak den disch aan spijs, der holle schouw aan brand.
De nood klom elken dag. De winter kwam vast nader,
En dreigde nieuwe ramp. Dan zworf de droeve vader
Van 't hongrig huisgezin langs straat en marktplaats rond,
Of hij voor sober loon een last te torschen vond.
De moeder, die met angst zijn wederkomst verbeidde,
Beloofde 't kermend kroost, dat luid om voedsel schreide,
Dat vader 't brood reeds kocht en spoedig keeren zou.
De kindren zwegen stil. De hopelooze vrouw
Sloeg huivrend blik bij blik op haar geliefde panden.
De vader kwam terug, maar kwam met leêge handen.
Een luide vreugdekreet ontving hem; maar zijn oog
Verklaarde 't hongrig kroost, dat moeder hen bedroog.
Nu sloop het knaapje weg en, zonder raad te vragen,
Bestond het langs de straat zijn bitter leed te klagen,
En bragt eene aalmoes t'huis, een laafnis in den nood:
Maar de eerste beet viel hard in 't afgebedeld brood.
Een nieuwe dag brak aan. Gebrek en honger woedden.
Weêr wist dezelfde knaap het huisgezin te voeden.

De schaamte wijkt zoo ras, is de eerste stap gedaan.
De vader drong weldra den zoon tot beedlen aan.
De moeder wendde 't hoofd en liet haar tranen vloeijen,
En zuchtte, als zij haar kroost in luiheid op zag groeijen,
En 't jeugdige gemoed verwilderd en ontaard
Van moederlijke deugd. Voor 't ergste lot vervaard,
Zag zij de toekomst in, met angst en vrees beladen;
Haar gâ deelde in haar wee, maar wist haar niet te raden,
En 't heilig Bijbelboek, waar zij haar troost in zocht,
Was, in den bangsten nood, voor luttel spijs verkocht.
Des Zondags riep de klok de vrome schaar ten tempel;
Dan sloop zij bevend voort, maar huiverde op den drempel,
En dorst, schoon 't angstig hart reeds wegsmolt in gebeên,
In 't afgesleten kleed Gods huis niet binnentreên.
Nog was de maat niet vol van de opgehoopte rampen.
De moeder moest haar kind op 't legerstroo zien kampen
Met de angsten van den dood. Daar lag het hulploos wicht
In 't branden van de koorts; daar brak het veeg gezigt;
Daar gaf 't den jongsten snik. De moeder scheen te wanken,
Of ze om haar lievlings dood moest schreijen of moest danken.
De vader stond bij 't lijk en had geen enklen traan;
Ach, riep hij, mogt voor ons 't gewenschte doodsuur slaan!
Zoo prangend was de nood, die elke kracht verdoofde;
Zoo gruwzaam was het lot, dat zelfs de hoop hun roofde.

Nu is de nood geleên. Nu wordt het leed vergoed,
Nu 't werkzaam landbedrijf hen 't leven minnen doet.
Nu wordt in 't zindlijk huis het eng vertrek vergeten,
Waar ze, in bedompte lucht, de droeve dagen sleten.
Het schamel bedelkleed wordt nu voor boersche dragt
Verruild, uit vlas gewrocht en zachte lamrenvacht,
Die voor de kou beschut en 't vocht der regenvlagen.
Nu doet geen winterweêr, geen scherpe vorst hen klagen;
Maar de afgestoken plag, die op de haardsteê rookt,
Verwarmt het woonvertrek. Het smaaklijk voedsel kookt
Bij 't stijgen van de vlam. De vrucht van eigen akker
Verstrekt den boer tot spijs. De vrouw, in 't huiswerk wakker,
Bereidt het maal en schaft wat ieder jaartij geeft.
Nooit is de spijskas leêg, die telkens toevoer heeft
Van d'ingewonnen oogst. Wanneer de winter nadert,
Wordt peul- en wortelvrucht ten voorraad opgegaderd,
En 't uitgedorschte graan wordt in de schuur gebragt.
Het vette zwijn, gemest van d'afval, wordt geslagt,
En 't ingezouten spek in kuip en vat geborgen.
Zoo voedt zich 't landgezin en wacht, bevrijd van zorgen,
Het milde jaarsaizoen, dat nieuwe vruchten spelt.
De welvaart wast steeds aan. De nijvre landman telt
Den kleinen schat, die reeds zijn zuinigheid mogt gâren,
En rekent, wat zijn vlijt voor d'ouden dag kan sparen,

Of als een erfdeel kan verzaamlen voor zijn kroost.
Zijn kindren leven hem tot vreugd. Gezondheid bloost
Hun onbezorgd gelaat, als zij langs de akkers rennen.
De schooltucht doet hen vroeg aan orde en deugd gewennen,
En vormt hun jeugdig hart en oefent hun verstand,
En schenkt hun kundigheên, die passen op het land.
De Bijbel is hun boek en 't boek der huisgezinnen.
Het lezen van Gods Woord verpoost het gonzend spinnen;
En, door 't gewijde blad bemoedigd en gesticht,
Is hart en wandel rein en naar Gods wet gerigt.
Als allen zijn vergaârd tot bidden en tot loven
In 't heilig kerkgebouw, dan stijgt een zucht naar boven,
Die opwelt uit het hart, en smeekt Gods zegen af
Voor de eedlen, wier beleid hun armoede uitkomst gaf.

De Godheid hoort die beê en ziet met gunstige oogen
Op zoo veel dankbren neêr en op 't weldadig pogen,
Dat ramp van de aarde weert en menschenheil verspreidt.
Snelt aan, menschlievenden! wint door weldadigheid
Uw deel aan 's Hoogsten gunst. — Bezoekt de vruchtbre streken;
Ontwoekerd aan de hei, waar daden luider spreken
Dan de opgeheven galm van 't ras vergeten lied;
Snelt aan, menschlievenden! onthoudt uw bijstand niet.

Het werk is niet volwrocht, zoo heerlijk aangevangen,
Zoo lang nog duizenden vergeefs hun deel verlangen
In 't aangeboden heil. De hoeksteen is gelegd,
Maar 't huis blijft onvolbouwd, indien ge uw hulp ontzegt.
Aanvaardt die eedle taak: hare eer behoort aan velen.
Haar wil des Vorsten zoon met elken burger deelen.
Hij stelt zich aan de spits en gaat in 't weldoen voor,
En wenkt den landgenoot te volgen op zijn spoor.
Wie 't vaderland bemint, doe hier zijn ijver blijken;
Hier kan hij 't vaderland met dubblen schat verrijken:
Met akkers, uit wier schoot de milde graanoogst groeit,
Met burgers, in wier hart de zucht tot orde gloeit.
Wie menschenwaarde schat en menschenheil wil stichten,
Hier kan hij leed en last, die 't menschdom drukt, verligten,
En broeders, diep in wee, verstoken van genot,
Verheffen uit het leed, verzoenen met het lot.
Wie voor de godsdienst blaakt en 't Godsrijk uit wil breiden,
Hier kan hij 't heilig woord en hoop en troost verspreiden,
En zielen, door de ellend verwilderd en verdoofd,
Ontwikklen voor het heil, in de eeuwigheid beloofd.

Schiet op, o frissche stam, op Neêrlands grond ontsproten,
Door Neêrland aangekweekt! Verbreid de groene loten,

En heft de breede kruin zeeghaftig in de lucht.
Dekt de armen door uw loof, verkwik hen door uw vrucht.
Groeiop! strek de eeuwen door ten pronk aan Neêrlands beemden.
Wees 't vaderland tot roem, wek de ijverzucht van vreemden;
En schenk' het nageslacht, in dankbaarheid ontbrand,
Aan onzen leeftijd lof, die 't spruitje heeft geplant.

1822.



DE BEDEVAART NAAR SINT NIKOLAAS.

VERTELLING.

Kent gij de streek in 't Lotharingsch gebied
De vruchtbre streek, waardoor de Meurthe vliet,
Met klaververld ter wederzij bezoomd,
En golvend graan en bladerrijk geboomt'?
Kent gij die streek en 't vlek in 't rond befaamd,
Sint Nikolaas naar d'ouden Sant genaamd,
Wien 't vrome volk om hulp en voorspraak smeekt
In 't kerkgebouw, dat uit de daken steekt,
En hooggewelfd met kap en toren rijst,
En eeuwen lang des bouwheers kunde prijst?

Kent gij dat kerkgebouw, dat vlek, die streek,
Zoo hoort me en oordeelt of ik waarheid spreek;
Dan of ik, op des dichters voorregt stout,
Het flaauw verhaal met leugenvonden zout.

De Heilig, wien die Kerk is toegewijd,
Is rijk aan wonderkracht. Van wijd en zijd
Komt elk, wie hand of voet, door koude of jicht,
Verstijfd gevoelt; of 't buigzaam kniegewricht
Onbuigbaar; wie door ouderdom verstramd
Op krukken hinkt; wie, kreupel of verlamd,
Zich voortsleept of gesleept wordt; elk komt hier,
Opdat hij in zijn kerk den Heilig vier'
En met gebeden en gezangen eer',
En vrij van pijn en kwalen huiswaart keer'.
De Heilig laat hun wensch niet onvoldaan:
De kreuple voet begint weêr rad te gaan;
De kruk blijft staan in 't kerkgebouw. De hand,
Die lam was, hangt haar aan den tempelwand,
En schrijft er bij: „Sint Nikolaas ter eer!"
Zoo stijgt de roem des Heilgen meer en meer;
En menig zilvren schenkel, hand en voet
Getuigen, wat hij deed en wat hij doet.

Maar bij de schaar van kreuplen, die hier klaagt,
Is menig vlugge en flinke jonge maagd:
Wat doet zij daar? — Verwekt des naasten leed
Haar deernis? Staat ze als tempelwacht gereed,
Om 't kranke volk te leiden? Of ontsteekt
De zorg voor 't geen haar vrome ziel ontbreekt,
Haar ijver, om met plegtig kerkgebaar
Een rozekrans te bidden voor 't altaar?
Of is 't de wereld met haar boozen lust,
Die haar bedwelmt en 't stil gemoed ontrust,
Voor wie zij vliedt tot Sint Niklaas, en wacht
Ze een afkeer van al 't aardsche van zijn magt?
Neen, 't is zoo bang niet met haar ziel gesteld.
De maagdenrij heeft andre zorg, en kwelt
Den Heilige met andre beên, en peinst,
Hoe 't vroom gelaat ook ernst en aandacht veinst,
Op wereldsch goed. — Maar spreekt, wat zoeken dan
Die meisjes? — Als 't gezegd moet zijn een — man.
Een man! Dat 's vreemd. — Maar toch natuurlijk. — Hoort.

Toen Sint Niklaas de vromen van dat oord

Het kerkgebouw zag stichten en de schaar
Van kreuplen voor het halfvoltooid altaar
Geknield, besloot hij, wonder wel te vreên,
Om meer te doen, dan hem werd afgebeên.
Hij zag de meisjes, liefdrijk van gemoed,
Haar zwakke en kreupele ouders, voet voor voet,
Ter bidplaats leiden, en opregt van zin,
Met hen geknield, hem bidden. — „Kindermin
„Verdient belooning," dacht hij, „maar hoe best
Die toegedeeld?" — Nu hield hij 't oog gevest
Op de aandacht van de lieve maagdenschaar,
En werd weldra den loenschen blik gewaar,
Die de een of ander stil ter zijde sloeg,
Waar 't jeugdig landvolk stond. 't Was hem genoeg.
Hij wist nu dat de min niet werd geschuwd,
En, was hij van professie ongehuwd,
Hij gunde 't huwlijk toch aan andren; want
't Is beter dat men trouwt, dan dat men brandt:
Zoo dacht hij met d'Apostel. — Kort en goed
Hij stelde vast, den vromen maagdenstoet
Aan mannen naar haar hart te huwen; maar
De mannen zijn in Lotharingen raar;
De goeden voor het minst. — Hoe 't stuk geklaard?
Hem schoot een vond, 't vertellen dubbel waard,

In 't zin. Daar moest, hoe 't ging, een keus gedaan;
Maar wie in 't eind den voorrang toegestaan?
Daar lag de knoop. — Wat deed de slimme Sant?

Hij nam een steen in de opgeheven hand,
Of wel een steentje: een scherfje van een zerk,
En smeet het in den steenhoop voor de kerk,
Verzameld, om den vloer van 't uitgestrekt gebouw
Te metselen. — „Elke ongehuwde vrouw,"
Zoo klonk zijn taal, „die 't heiligdom genaakt,
En met den voet 't verkoren steentje raakt,
Dat onder de andren schuilt, zal, dit gaat vast,
Nog binnen 't jaar een ega, die haar past,
Verkrijgen, en gezegend zijn in d'echt."

Hij had dat woord den dooven niet gezegd.
De maagdenrij van 't Lotharingsche land
Kwam ijvrig op ter beêvaart naar den Sant,
En liep de kerk, van voorportaal tot koor,
Gebeden en gezangen preevlend, door.
Zij zochten wel naar 't steentje niet. Och neen,
Maar had er soms, in 't heen- en weêrgaan, een

Bij toeval 't aangeraakt, zij had misschien
Om de aardigheid 't gevolg wel willen zien.
Zoo werd bij elke beêvaart tred bij tred
Op steen bij steen in 't kerkgebouw gezet,
Maar steeds in 't blinde en weifelend. — Trouwde een maagd,
Haar werd terstond van allen kant gevraagd,
Waar 't steentje lag: want dat zij 't had betreên,
Ging vast. Maar in wat hoek, dat wist niet één.
't Bleef diep geheim zelfs tot op dezen stond.
Sint Nikolaas heeft vreugde van zijn vond.
Wie 't steentje bij de heilge beêvaart trof,
En binnen 't jaar getrouwd is, geeft hem lof.
Wie ongehuwd blijft, draagt het met geduld,
En geeft den Sant niet, maar zich zelv' de schuld,
En trekt het jaar daarna, met frisschen moed,
Ter beêvaart heen met heel den maagdenstoet.
Ook Isabel nam reeds sinds achttien jaar,
Bij 't plegtig feest, de vrome beêvaart waar,
En ging de kerk, misschien wel twintig keer,
Met de oogen naar de steenen op en neêr.
Eerst in de lengte al biddend, stap voor stap,
Dan in de breedte al zuchtend, trap op trap,
Maar steeds vergeefs! — 't Mislukken viel haar zuur.
De laatste reis vond zij haar naaste buur,

Een jonge bloem, den schooltijd naauw voorbij,
Die nimmermeer ter beêvaart ging als zij;
Die, toen de trein de kerk in 't rond zou gaan,
In 't voorportaal bedeesd was blijven staan,
Als bruid terug. — „Ach!" riep zij toen verbaasd,
„Die 't ijvrigst naar een man zoekt, vindt hem 't laatst."

1823.



DE OUDE DUFFEL.

De storm deed wand en zoldring kraken,
Van sneeuw en hageljagt verzeld;
De regen plaste van de daken,
En 't rundvee loeide en brulde in 't veld.
Vrouw Kaatje, nooit gewoon te kijven,
Sprak haastig: „Manlief! wil toch gaan,
Om onze bles naar stal te drijven,
En trek uw ouden duffel aan.

„Geen beter koebeest dan ons blesje;
En hoor hoe 't stomme dier daar brult!
Wat heeft zij ons al menig testje
Met melk en vetten room gevuld!
De hagelsteenen klettren neder:
Kom, beste man! kom, wil toch gaan;
Keer spoedig met ons blesje weder,
Maar trek uw ouden duffel aan." —

12

„Mijn duffel diende in storm en regen,
Bij nacht en dag, zoo lang hij mogt;
Nu houdt hij waarlijk niet meer tegen:
't Is dertig jaar, dat ik hem kocht.
Wees niet zoo deun; wil reden hooren;
Denk, 't is zoo ras met ons gedaan!
Men schaft zich voor een mudde koren
Een splinternieuwen duffel aan." —

„Voor zooveel kocht, in vroeger dagen,
De landheer zelfs zijn staatsiekleed,
En dorst den snijder nog verklagen,
Die hem te diep in 't laken sneed.
Dat was een heerschap in den lande,
En gij een boer.... 't kan niet bestaan!
De hoogmoed brengt tot zonde en schande.
Kom, trek uw ouden duffel aan." —

„Ik wil niet pronken, lieve Kaatje,
Maar warm zijn en van regen vrij.
Men telt zoo waar reeds ieder draadje,
En lap en vodde hangt er bij.

Kijk Jan en Piet eens duffels dragen!
Hen ziet gij nooit zoo slordig gaan:
Maar ik, op zon- en werkendagen
Trek ik den ouden duffel aan!" —

„De duffel, dunkt mij, kan nog mede:
Ik heb hem gister nog gestopt;
Ook wordt hij, manlief! wees te vrede,
Met zorg geschuijerd en geklopt.
En vindt gij aan den haard geen plaatsje,
En de avondkost niet opgedaan,
Als gij terugkomt? — Ga, mijn baasje!
En trek den ouden duffel aan." —

„Maar, vrouw! leg langer niet te malen;
Of zijt gij met den kop gebruid?
Ik wil de koe niet binnen halen:
De man is baas; en daarmeê uit!
Laat bles in 't stormweer buiten blijven,
En tot den buik in 't water staan;
Maar nooit, al moest het dier verstijven,
Trek ik den ouden duffel aan." —

„Mijn schat! ik heb nu dertig jaren,
In vrede en eendragt, smart en vreugd
Met u geproefd, en veel ervaren,
En u met menig kind verheugd.
Ik zoog en kweekte ze alle zeven,
En heb er 't mijne toegedaan.
Och manlief! laat ons vreedzaam leven,
En trek den ouden duffel aan."

Vrouw Kaatje, nooit gewoon te kijven,
Was op het laatste woord gesteld;
Als zij haar meening door mogt drijven,
Liet zij haar manlief ongekweld.
Nu stond hij op, en ging naar voren,
Zag uit, en bond, na kort beraân,
Een doek om hoed en kin en ooren,
En trok den ouden duffel aan.

Naar Voss.
1823.



L I E D,

om op den kortsten dag te zingen.

Wij slijten d'avond wel te vreên;
De scheemring dreef ons vroeg bijeen;
    Het is de kortste dag.
't Is buiten ruw en koud en guur;
Wij stoven ons bij 't kolenvuur:
    Gelukkig, die het mag!

Wij schaatren, vreemd van hoofschen dwang,
Bij gulle scherts en beurtgezang;
    De kamer dreunt er van;
En, wie van 't zingen heesch moog zijn,
Wij reiken hem een beker wijn:
    Gelukkig, die het kan!

Zoo menig, wien dit uur geen vreugd,
Die onzen vriendenkring verheugt,
Maar knagend leed beschikt;
En wien, bij 't knellen van de smart,
Geen beker wijn het bange hart
Vervrolijkt en verkwikt.

Zoo menig, die in eenzaamheid
Zijn klagten slaakt en zucht en schreit
Om 't hem beschoren deel;
En wien, bij 't opgekropt verdriet,
Het afgeperste vreugdelied
Blijft nokken in de keel.

Zoo menig, wien de luim ontbreekt,
Die hier vermaak en vreugde kweekt,
En bij gezang en wijn,
Ons, blij en lustig met elkaâr,
Den langsten avond van het jaar
Nog veel te kort doet zijn.

Zoo menig, die verzinkt in 't leed,
Nu onze kring de zorg vergeet,
En vrolijk zingt en klinkt;
Die treurt, nu onze blijdschap tiert,
En nu de vreugd den beker zwiert,
De kelk der smarte drinkt.

Zoo menig, die, in droeven nood,
Zich voedt met afgebedeld brood,
En zit, met kind en vrouw,
Voor vorst en stormvlaag onbehoed,
Gekoesterd door geen kolengloed,
Te rillen van de kou.

Dat denkbeeld valt ons naar en bang;
Het stoort het schertsend beurtgezang,
Dat bij den feestdronk stijgt;
't Is met vermaak en boert gedaan;
Het glas blijft ongeledigd staan,
En 't vrolijk drinklied zwijgt.

Weg, vrienden! met die stroeve plooi;
Zij staat bij 't feestmaal gansch niet mooi;
    't Is reeds te lang gepoosd.
Drinkt leeg, schenkt vol! Niet meer gedraald!
De wijn, die in het glas verschaalt,
    Strekt de armen tot geen troost.

Neen, staakt de gulle feestvreugd niet!
Verheft het glas, verheft het lied,
    En schatert keer op keer!
Maar legt, terwijl gij vreugde pleegt,
Bij elken beker, dien gij leegt,
    Een gift voor de armen neêr!

1823.



DE DICHTER EN DE PROZAMENSCH.

DE DICHTER.

Het woud omringt me in heilig zwijgen,
Het loofgewelf is digt;
Ik voel mijn hart van weemoed hijgen,
Bij 't schemerachtig licht.

DE PROZAMENSCH.

'k Ontloop de regenvlaag hier even;
Dees schuilplaats past mij regt; —
Maar 't bosch zal weinig eikels geven:
Dat komt voor 't mestvee slecht.

DE DICHTER.

Hoe lieflijk groen is gindsche weide!
Zij noodigt mij tot rust:

't Is of natuur een leger spreidde,
Van 's pelgrims wensch bewust.

DE PROZAMENSCH.

Dit stukje wei staat schraal en pover —
Één koebeest graast het glad;
't Verwenschte voetpad loopt er over,
En ieder trapt het plat.

DE DICHTER.

Hoe zachtkens glijdt die beek daarhenen,
Langs rijkbebloemden boord,
En kabbelt onder 't loof verdwenen:
Zoo vloei mijn leven voort!

DE PROZAMENSCH.

Men kon die troeble sloot wel missen,
Die niet meer vlieten wil;
Men vindt er water in noch visschen,
En 't molenrad staat stil.

DE DICHTER.

Daar treft de bijl! De takken beven.
Mij welt een traan in 't oog.
Daar stort de stam! — o Nietig leven!
Ik hef den blik omhoog.

DE PROZAMENSCH.

Zie zoo! dat's weêr een boom verslagen:
Daar moet geen hout gespaard;
Zoo krijg ik, in de winterdagen,
De blokken op den haard.

DE DICHTER.

Blijf, statig woud! blijf met uw lommer,
Waar Philomele in huist,
Een stille wijk voor leed en kommer,
Als 't koeltje vrede ruischt.

DE PROZAMENSCH.

Had ik dat bosch, ik liet het sloopen,
En maakte er graanland van;

Zoo won ik spoedig geld bij hoopen,
En 'k werd een schatrijk man.

DE DICHTER.

De scheemring valt. Een heilig duister
Zinkt van de omwolkte lucht,
En in der blaadren zacht gefluister
Meng ik een teedren zucht.

DE PROZAMENSCH

't Is donker bij dit neevlig weder,
En rillig in het woud;
'k Zet t'huis bij 't knappend vuur mij neder:
De karnemelk wordt koud.

1824.



DE SNEEUWVAL.



De winter was geweken,
  De lente weêr in 't land;
De los gedooide beken
  Bespoelden d'oeverkant.

Geen ijsschors hield de golven
  In 't kabblen meer bekneld;
Geen sneeuw den grond bedolven
  Van weide en weg en veld.

De gloed der zonnestralen
  Verspreidde een nieuwen groei
In de engbesloten dalen,
  En alles stond in bloei.

Slechts op de kruin der bergen,
Ontdooid door jaar noch eeuw,
Bleef 't ijs de lente tergen
En nooit versmolten sneeuw.

Daar was de winterkoning,
Verdreven uit het dal;
Daar vestte hij zijn woning
In wanden van kristal.

Daar tartte hij het stoven
Van 't koestrend jaarsaisoen,
En blikte fier van boven
Op 't pas ontloken groen.

Maar lieflijk streek de lente
In lager dreven neêr,
En gaf met dubble rente
Den roof des winters weêr.

Zij heerschte tot aan 't glooijen
Van 't wolkenklievend ijs,
En wist den grond te ontdooijen,
Van vorst en sneeuwjagt grijs.

Zij lokte, mild voor allen,
  Het welig gras uit de aard',
De kudden uit de stallen,
  De herders van den haard.

Reeds klingelde in de weide
  Het rundvee met zijn schel,
En rots en berg verbreidde
  Den weêrklank van 't gebel.

Reeds klonk de herdershoren,
  En 't lang verstomd getoet
Drong man en maagd in de ooren,
  En deed den Zwitser goed.

De grijsaard, diep gebogen,
  Van oudte en arbeid krom,
Zag, met een traan in de oogen,
  Den lentetijd weêrom.

De maagden, rap van voeten,
  De sombre hut ontsneld,
Bezongen en begroetten
  De lentebloem op 't veld.

Ook Hanna, blij te moede,
  Trad de enge stulpdeur uit,
En dankte voor al 't goede
  In zangrig maatgeluid.

Haar, wees, van hulp verstoken,
  Maar altijd vroom en goed,
Had nooit de hulp ontbroken
  Van God, die 't weesje voedt.

Zij ging langs weide en wegen,
  En drenkte geit en schaap;
En Robert kwam haar tegen,
  De flinke herdersknaap.

Zij zag den jongling naken,
  En bleef verlegen staan.
Een blos lag op haar kaken,
  En Robert sprak haar aan:

„Toen 't herfstgetij de bladen
  Van boom en heester blies,
En 't beekjen langs de paden
  Van najaarsregen wies;

Toen 't vee de bruine weide
  Verliet voor 't muffe stal,
En 't koestrend zonlicht scheidde
  Van 't digt omneveld dal;

Toen spraakt gij, op mijn smeeken
  Om weêrmin en om trouw:
„Ras stollen bron en beken,
  Gekluisterd van de kou:

„Ras dekt de sneeuw de landen,
  En blinkt ons in 't gezigt,
En kleeft aan dak en wanden,
  En sluit de stulpen digt:

„Dan wil ik eenzaam spinnen
  En waken voor mijn vee,
En zorgen wat te winnen,
  En denken aan uw beê.

„Maar is de kou geleden,
  Maar komt de lentezon
Het veld met bloemen kleeden,
  En vliet weêr beek en bron;

„ Maar snellen vee en herder
  Weer stal en stulpen uit;
Dan, Robert, smeek niet verder,
  Dan noemt gij mij uw bruid."

Nu is de kou geleden,
  Nu komt de lentezon
Het veld met bloemen kleeden;
  Nu vliet weêr beek en bron;

Nu snellen vee en herder
  Weer stal en stulpen uit: —
Verschuif mijn heil niet verder,
  Maar, Hanna, wees mijn bruid.

Vertraag den stond niet weder;
  Het uitstel valt mij straf! —
Zij sloeg hare oogen neder,
  Maar sloeg zijn beê niet af.

Nu 't rotspad opgestegen,
  Snelt hij naar 't kerkgebouw,
Waar 's priesters mond den zegen
  Zal spreken op zijn trouw.

Hij spoedt, hoe 't pad moog hellen;
Hij treedt reeds op de brug;
Maar ziet in 't voorwaarts snellen
Naar Hanna staâg terug.

Hij rust een poos bij 't wenden
Van 't voetpad langs een hoek,
Om nog een groet te zenden,
En wuift nog met zijn doek.

Zij antwoordt van beneden
Den groet dien zij ontving,
En volgt hem met haar beden,
Die reeds haar oog ontging.

Maar eindlijk, moê van 't staren,
Keert ze in de hut weêrom,
En vlecht en tooit de haïren,
En wacht haar bruidegom.

Daar denkt zij onder 't wachten
Verleden dagen door,
Of zweeft met haar gedachten
De onzeekre toekomst voor.

Zij denkt, tot dank bewogen,
Hoe lief en leed verloopt;
En wischt een traan uit de oogen,
En knielt en bidt en hoopt. —

Maar God! wat angstig gillen!
Wat donderend geknal
Doet rots en bergen trillen,
En davert door het dal?

Wat ijsselijk gekletter
Stort neêr met dof gedruisch,
En slaat het dak te pletter,
En schokt en schudt de kluis?

De zwakke bindten knikken
Van de opgeladen vracht,
En stijl en post verwrikken;
En — eensklaps is het nacht.

En Hanna, opgeschoten,
Wil vlugten, de angst in 't hart.
De deur is digtgesloten,
Het venster toegespard.

Zij brijzelt glas en spijlen,
 En tast op sneeuw en ijs,
En zinkt langs wand en stijlen,
 Op eens haar noodlot wijs! —

Een sneeuwklomp, door zijn zwaarte
 Het eeuwig ijs ontscheurd,
Dat op het berggevaarte
 Zich in de wolken beurt,

Was neêrgesmakt van boven,
 Van spits op spits gehort,
En, rookend losgestoven,
 Op lager berg gestort.

Die klomp was onder 't rollen
 Langs rots en rotswand heen,
Ten sneeuwberg aangezwollen,
 Verzwaard met gruis en steen.

Hij had, in 't neêrwaartsploffen,
 Gestuit door angst noch beê,
De stulp en 't vlek getroffen,
 Den herder en zijn vee.

Zijn val had in hun naven
  De rotsen losgeschud,
En 't vruchtbaar dal begraven —
  En Hanna in haar hut.

Daar ligt ze en wringt de handen,
  En krijt met bang gegil.
Haar stem stuit op de wanden:
  't Blijft alles doodsch en stil.

Ze is uitgeput van tranen
  En gaart haar kracht bijeen;
Zij wil zich uitkomst banen
  Door wand en sneeuwkorst heen.

Zij wil den klomp doorwroeten,
  En grijpt wanhopend rond.
De wand stort voor haar voeten,
  En dekt met sneeuw den grond.

En enger ingesloten
  Door de opgehoopte sneeuw,
Voelt zij hare angst vergrooten
  En gilt met schreeuw bij schreeuw.

Zij roept wel honderdwerven:
„Ach, Robert, Robert!" uit:
„Laat gij uw Hanna sterven?
Vergeet gij thans uw bruid?

„Ach, Robert!" roept ze en luistert.
Geen antwoord op haar kreet!
Haar brekend oog verduistert:
Zij zwijmt een poos in 't leed.

Zij zwijmt en rust, maar rillend
Ontwaakt ze in banger nood.
Van koude en honger trillend,
Voelt zij haar wee vergroot.

Haar drooge lippen kleven;
Haar polsaar jaagt en slaat;
Haar zwakke kniën beven;
Haar laatste kracht vergaat.

Ze ontrukt de vensterranden
De hardgevroren korst,
En smelt die in haar handen,
En lescht den heeten dorst.

Dat mogt haar 't hart verkwikken;
Zij hoopt een korte poos:
Maar 't duurt slechts oogenblikken,
En ze is weêr hopeloos.

Zoo slijt ze, in raadloos klagen,
Drie dagen, half versmacht;
Maar, ach! zij telt geen dagen,
Zij telt maar éénen nacht.

Hoe zou zij de uren weten,
Begraven in dien nacht;
Zij kan den tijd slechts meten
Bij 't mindren van haar kracht.

Zij voelt den honger knagen;
De kou bevriest haar 't bloed;
En afgemat van klagen,
Ontzinkt haar hoop en moed.

Nu houdt zij op met kermen,
En geeft haar ziel aan God,
En smeekt om zijn ontfermen,
Geduldig in haar lot.

Waar zal zij hulp verwerven?
  Ze is levend in een graf!
Zij legt zich neêr tot sterven,
  En wacht het doodsuur af.

Daar treft een dof gedommel
  Op eens haar sluimrend oor;
Een ver, verward gerommel
  Dringt dak en sneeuwklomp door.

Zij luistert, opgevlogen,
  En gilt, maar hoort niets meer;
Een droom heeft mij bedrogen:
  Zoo denkt ze en strekt zich neêr.

En naauwlijks kan zij âmen;
  Zij luikt reeds de oogen digt,
En bidt, de handen zamen:
  „God, maakt mij 't sterven ligt!"

Daar bonst het weêr van boven!
  „Mijn God! dat is geen droom!"
Roept ze ijlings opgestoven,
  Geschokt door hoop en schroom.

Het dof gedruisch wordt sterker;
  Het nadert slag voor slag;
En Hanna in haar kerker
  Dankt dat zij hopen mag.

Zij hoort den sneeuwgrond kraken,
  En 't klettren van de spa
Haar duister graf genaken,
  En telt de slagen na.

Zij hoort den ijsklomp breken,
  Die 't klievend ijzer tart;
Zij hoort weêr menschen spreken,
  En voelt weêr vreugd in 't hart.

Zij wil om redding gillen,
  Wil gillen, dat men 't hoort;
Maar doodsangst doet haar rillen;
  Zij slaakt geen kreet, geen woord.

Daar laat zich Robert hooren:
  't Klinkt „Hanna!" keer op keer;
Die stem bereikt hare ooren;
  En „Robert!" gilt zij weêr.

En juichend schalt en schatert
De vreugd omhoog en rond,
En de ijzren sneeuwschup klatert,
En breekt den harden grond.

Reeds is de sneeuw doorgraven,
Reeds is het dak ontbloot;
Een zoldring scheidt de braven
Van Hannaas veegen nood.

Daar breekt het licht door 't duister
En klieft den langen nacht:
De helle middagluister
Treft Hanna te onverwacht.

Zij zwijmt, het oog geloken,
En merkt haar Robert niet,
Die, 't stulpdak doorgebroken,
Haar steunt en bijstand biedt.

Zij schijnt met brekende oogen
Bezweken aan zijn borst,
Van ijskoude overtogen,
Een doode die hij torscht.

Hij poogt haar 't hart te warmen;
Hij kust haar keer op keer...
Gekoesterd in zijne armen,
Herneemt zij 't leven weêr.

1825.



DE LEIDSCHE WEEZEN AAN DE LEIDSCHE BURGERIJ,

bij den aanvang van het Jaar 1825.

Weêr voert het oud gebruik ons (hulploos en verlaten,
Stond Leidens Christendeugd den armen wees niet bij)
Op d'eersten dag van 't jaar, de grachten langs en straten,
Met groet en zegenwensch aan Leidens Burgerij.
Het oud gebruik? o ja! maar dank, maar liefde tevens,
Maar ongeveinsde dank, in 't kinderlijk gemoed
Ontglommen door Uw zorg, die d'ochtend onzes levens
Verheldert, en gerust ons d'avond wachten doet.
Wat toch, wat waren wij? In d'opgang onzer dagen,
Ja, eer van smart of vreugd ons hart zich was bewust,
Van ouderen beroofd, ten grafkuil heengedragen,
Versmeten ballingen op onbekende kust!
Gij zaagt ons leed, door God gewekt tot medelijden,
(Gezegende erfgift van den Nederlandschen grond!)
Gij kwaamt, gereed Uw schat aan ons behoud te wijden,
En deelt met oudrenzorg Uw gift den weezen rond.
Gij pleegt, Gij voedstert ons; Gij weet de zwakke leden
Te sterken, Gij den voet, die nog in 't voorttreên wankt,

Te steunen; Gij de tong, wie woord noch klank ontgleden,
Te buigen naar de spraak, waar U ons hart in dankt.
Gij doet ons orde en vlijt en tucht en kennis schatten,
En 't jeugdig brein, gedwee voor d'indruk van Uw raad,
Door wijze les bij les, de wetenschap bevatten,
Die ons, in later tijd, bij 't werkzaam leven baat.
Gij leert den kinderarm aan d'arbeid zich gewennen,
Het ons beschoren deel op 's levens moeilijk pad;
En doet ons jong gemoed de dure pligten kennen,
Als leden van den Staat, als burgers van de Stad.
Gij brengt ('t zegt eindloos meer) ons hart den Heiland nader,
Wiens liefderijke taal de kinderen tot zich riep,
En wijst ons, naar Zijn leer en voorbeeld, tot den Vader,
Die immer waakt en zorgt voor 't weesjen, dat Hij schiep.
Gij leert ons, wat gebeure, op God en Jezus bouwen,
En, dragen wij reeds rouw in d'eersten levenstijd,
Ons, ouderloos en arm, bij 't droef gemis, vertrouwen,
Dat alles, wat God doet, tot zegening gedijt.
Die weldaad danken we U; U 't uitzicht in 't toekomend,
De hoop op de eeuwigheid, die, nimmer uitgebluscht
In 't hart dat Jezus mint, ons, ramp noch armoê schroomend,
De wereld in doet gaan, op Gods gelei gerust.
o Mogten wij den dank, dien Ge in ons oog ziet blaken,
Den spiegel onzer ziel, die van geen veinzen weet,

o Mogten we U dien dank door daden kenbaar maken,
Dan waar 't gebed verhoord, dat ieder rijzen deed.
Dat denken wij zoo vaak, dat dachten wij en weenden,
En loofden de almagt Gods, die zijn getrouwen redt,
Toen Neêrlands burgers zich in Leidens wal vereenden,
En 't jubel werd gevierd van Leidens blij Ontzet.
Toen hoorden wij, dat reeds voor vijfmaal vijftig jaren,
De Leidsche Burgerij haar Weezen droeg in 't hart;
Toen, dat een Wees zijn trouw deed blijken in gevaren,
Voor Leidens Burgerij met dankbre vreugd getart.
o Mogten we eens als hij, maar in gewenschter tijden,
Aan Leiden nuttig zijn door deugd en trouw en moed!
Mogt eens Uw Vaderstad (ook de onze) zich verblijden
In Weezen, door haar zorg tot burgers opgevoed!
Tot burgers, in wier hart Uw weldaân onvergeten
Beklijven en de zucht, hun aangeboren, voên,
Om, wil het God, als Gij, naar Leiden zich te heeten,
En eenmaal, op hun beurt, den Weezen wél te doen.
Ja, Leiden is ons waard, de Stad van onze Vaadren!
In Leiden leefden zij, wier dood ons oog beschreit.
Onze ouders zagen daar het uur der vreugde naadren,
Ons eerste levensuur, met hoop en vrees verbeid.
In Leiden mogt hun zorg ons, teedre wichtjes, laven,
Ons plegen, als hen de angst naar 't kinderziekbed dreef,

Ons voeden met hun zweet. In Leiden zijn hun graven,
Het eenigst wat van hen op aarde ons overbleef.
Blijf, Leidens Burgerij! o, blijf Uw Weezen hoeden!
Betoon Uw ouderzorg aan 't ouderlooze kind!
Blijf in der Weezen hart de zucht voor Leiden voeden,
Die hen aan 't Vaderland, die hen aan God verbindt!
God! zie op Leiden neêr en haar weldadig pogen!
Bestuur het liefdewerk der brave Burgerschaar!
U dankt zij 't willen, God! schenk, bij het willen, 't mogen,
En kroone Uw gunst haar vlijt in 't aangevangen jaar!
Dit jaar, het jubeljaar van Vader Willems Stichting,
Zij, als weêr 't Eeuwfeest daagt, door 't juichend nageslacht
Met onvermengd gevoel van dure dankverplichting,
Als rijk in zegening voor Leidens vest, herdacht!
Wees Leiden steeds nabij! Wees ook met ons, o Vader!
Bewaak, bescherm, behoed onze ouderlooze jeugd!
Verbind ons aan Uw dienst! — Doorgloei ons hart en ader
Met dankbaarheid, de bron van elke Christendeugd!
Dat Leidens zorg voor ons door Nederland geprezen,
Door ons met dank erkend, door U vergolden zij!
Blijf Leidens Burgerij de steun der Leidsche Weezen,
En 't Leidsche Weeshuis de eer van Leidens Burgerij!



Aan
Mejufvrouw Mertens.

Henriette, van uw oudren
lief en minlyk evenbeeld,
Die, geleid door uwe Moeder
vlytig in haar huiszorg deelt;
Die, geleerd door uwen Vader,
letteren en Kunsten mint,
En het nuttige en het schoone
liefelyk aan een verbindt:
Zy uw leven Kalm en effen,
tot uw oudren lust en vreugd,
Door uw Kunstmin opgeluisterd
en door huisselyke deugd!
Ondervind Gods ryksten Zegen,
Langs wat weg Hy u doe gaan:
En de vriend uws braven Vaders
Ziet zyn hartewensch voldaan.

W. Messchert

Antwerpen,
2 Augs 1843.

Aan Jonkf.^e P. Willems

Zoo wenschen iets vermag, bevallige Pauline,
Van't ouderlyk gezin, het sieraad en de vreugd;
Dan treedt gy aan de hand van ouders die u minnen,
Op effen pad, geleid door godvrucht en door deugd:
En by 't genot dat zang en toonkunst u mag geven,
Vindt ge uw in huislyk heil het waar geluk van 't leven.

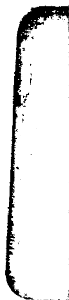
W. Moesschert

Gend 31 July 1843.

Monsieur P. van Duyse archiviste

En Ville









Gedrukt bij Gebr. GIUNTA d'ALBANI.